

พลเอก เภา เพ็ญโรจน์ บริรักษ์ตัญญู

กระทรวงเศรษฐกิจ

พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ

พลเอก เภา เพ็ญโรจน์ บริรักษ์ตัญญู

พิธีกรรมนถรว่าการกระทรวงเศรษฐกิจ

เมรุหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส

วันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๑๓

อส
ภ812พ
2513

๐๗ ๙

พลอากาศเอก อรุณ พงศกุล
มอบให้ห้องสมุดรัฐสภา

THAI NATIONAL ASSEMBLY LIBRARY

3961132185

วันที่ ๕ / ๗ / ๑๙๕๕
 เลขทะเบียน ๐๒๖๘
 เลขที่ ๐๑
 ๑๘ ๑๒.๗
 ๒๕๑๓

พลเอก เภา เพ็ญโรจน์ บริรักษ์นันทกิจ

สมเด็จพระมหากษัตริย์แห่งประเทศไทย

กระทรวงเศรษฐการ

พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ

พลเอก เภา เพ็ญโรจน์ บริรักษ์นันทกิจ

อัครราชมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐการ

ณ เมรุหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส

วันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๑๓

พลเอก เภา เพียรเลิศ บริภัณฑ์ยุทธกิจ

ข้าคะ วันที่ ๑๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๖

มดข วันที่ ๓ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๓

โกศศพ พลเอกเกา บริรักษ์ที่ยุทธกิจ
ณ บ้านเลขที่ ๔๗ ซอยสุขุมวิท ๓๕

คำนำ

กระทรวงเศรษฐกิจได้รับทราบข่าวด้วยความสลดใจว่า พลเอก เกา เพียรเลิศ
บริษัทชยุทชกิจ อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจ ได้ถึงแก่อนิจกรรมโดย
กะทันหันด้วยโรคหัวใจวาย ณ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ เมื่อวันที่ ๓ เมษายน
๒๕๑๓ เวลา ๑๗.๔๐ น.

พลเอก เกา เพียรเลิศ บริษัทชยุทชกิจ ได้เคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงเศรษฐกิจ รวม ๓ ครั้ง คือ ระหว่างวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๘ ถึงวันที่
๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๕ ระหว่างวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๔๘๑ ถึงวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน
๒๔๘๔ และระหว่างวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๐๐ ถึงวันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๐๐ รวม
เวลาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจ ๑๐ ปี ๖ เดือนเศษ ขณะที่ท่าน
ได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจ ท่านได้บำเพ็ญกรณียกิจอันเป็นคุณ
ประโยชน์ต่อประเทศชาติในทางเศรษฐกิจไว้มาก เช่น เป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งการทำเรือแห่ง
ประเทศไทย บริษัทข้าวไทย จำกัด โรงงานน้ำตาลไทย รวมทั้งได้ดำเนินการริเริ่มให้
มีการตราพระราชบัญญัติป้องกันการค้ากำไรเกินควร พระราชบัญญัติการบัญชี และ
พระราชบัญญัติควบคุมสินค้าเข้าออก ซึ่งเป็นกฎหมายที่เป็นคุณประโยชน์แก่ส่วนรวม
เป็นอย่างมาก ด้วยเหตุนี้ กระทรวงเศรษฐกิจและบรรดาข้าราชการกระทรวงเศรษฐกิจ
ทั้งหลายจึงได้ร่วมใจกันบำเพ็ญกุศลสวดพระอภิธรรมอุทิศให้แก่ท่าน ในวันพุธ ที่ ๘
เมษายน ๒๕๑๓ และจัดพิมพ์หนังสือฉบับนี้ขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์แห่งคุณงามความดีที่
ท่านได้ประกอบไว้ในระหว่างที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจ ในวัน
พระราชทานเพลิงศพ วันพุธ ที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๑๓ เวลา ๑๗.๐๐ น. ณ เมรุหน้า
พลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส

ขออำนาจแห่งกุศลผลบุญราศีที่กระทรวงเศรษฐกิจและบรรดาข้าราชการกระทรวงเศรษฐกิจทั้งหลายได้บำเพ็ญ และด้วยอำนาจแห่งบุญกุศลและคุณงามความดีที่พลเอก เภา เพ็ญโรจน์ บริษัทฯ ยุกทกิจ อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจได้สร้างสมไว้ จงดลบันดาลให้ดวงวิญญาณของพลเอก เภา เพ็ญโรจน์ บริษัทฯ ยุกทกิจ ประสพแต่สุขคติและทิพยสมบัติในสัมปรายภพตลอดไปเทอญ.

นายบุญชนะ อัดถาวร

(นายบุญชนะ อัดถาวร)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจ

๓ ตุลาคม ๒๕๑๓

สารบัญ

ประวัติ	หน้า ๑
คำไว้อาลัย	„ ๑๕
พระราชบัญญัติควบคุมการส่งออกป็นอกและการนำเข้ามาใน ราชอาณาจักรซึ่งสินค้าบางอย่าง พุทธศักราช ๒๔๘๒	„ ๔๒
พระราชบัญญัติการบัญชี พุทธศักราช ๒๔๘๒	„ ๔๕
พระราชบัญญัติป้องกันการค้ากำไรเกินควร พ.ศ. ๒๔๕๐	„ ๕๕

ประวัติ

พลเอก เภา บริรักษ์ทัพยากรกิจ (พระบริรักษ์ทัพยากรกิจ)

ม.ป.ช, ม.ว.ม, ท.จ.ว.

นามเดิม เภา เพียรเลิศ เมื่อวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๘๔ ได้จดทะเบียนนามสกุลใหม่ว่า บริรักษ์ทัพยากรกิจ

เกิดหน้าวัดอมรินทราราม ในคลองบางกอกน้อย จังหวัดธนบุรี

ณ วันที่ ๖ ๕ ๓๒ ค่ำ ปีมะเส็ง จุลศักราช ๑๒๕๕

ตรงกับวันศุกร์ที่ ๑๐ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๓๖

เป็นบุตรคนที่ ๒ ของนายเพ็ชร และ นางสมใจ เพียรเลิศ

ได้ทำการสมรสกับนางสาวมาเกอริตคีสต์ (คุณหญิง มาเกอริต บริรักษ์ทัพยากรกิจ) เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๖๗ มีบุตรและบุตรบุญธรรม คือ

๑. เรืออากาศเอก กระจ่าง บริรักษ์ทัพยากรกิจ (ถึงแก่กรรม)

๒. นายอังกูร บริรักษ์ทัพยากรกิจ

๓. นางวลัยวรรณ ติตติรานนท์ บุตรบุญธรรม สมรสกับนายแพทย์ธนู ติตติรานนท์

เนื่องจากไม่มีธิดา จึงได้จดทะเบียนนางวลัยวรรณ ติตติรานนท์ เป็นบุตรบุญธรรม

ถูกต้องตามกฎหมาย นางวลัยวรรณเป็นธิดาของ นางสอบ อัยสานนท์ ซึ่งเป็นน้องสาวร่วมบิดามารดาพลเอก เภา บริรักษ์ทัพยากรกิจ

มีพี่น้องร่วมบิดามารดา ๑๑ คน คือ

๑. นายพุด เพียรเลิศ (ถึงแก่กรรม)

๒. พลเอก เภา บริรักษ์ทัพยากรกิจ

๓. นางพร จรรยาวิสุทธิ (ถึงแก่กรรม)

๔. นางผาด เพ็ชรเลิศ (ถึงแก่กรรม)
๕. นายพร้อม เพ็ชรเลิศ (ถึงแก่กรรม)
๖. นางสาวเพ็ญ เพ็ชรเลิศ
๗. นางอุ้น นาคสู่อุช
๘. นางผอบ อัยสานนท์
๙. พ.ต.ท. ภักดี เพ็ชรเลิศ
๑๐. นางสอาด เกษสเถียร (ถึงแก่กรรม)
๑๑. นายสัมพันธ์ เพ็ชรเลิศ

การศึกษา

เมื่ออายุได้ ๗ ขวบ ได้เข้าเรียนในสำนักพระปลัดสวน ณ วัดอมรินทราราม คลองบางกอกน้อย เลขประจำตัว ๙๙

เมื่อสอบไล่ได้ประถมบริบูรณ์จากโรงเรียนนั้นแล้ว (ขณะนั้นโรงเรียนนี้ไม่มีเรียนชั้นมัธยม) จึงได้ไปเข้าเรียน โรงเรียนสวนกุหลาบ เลขประจำตัว ๑๒๘ (โรงเรียนนี้ตั้งอยู่ที่ท่าช้างวังหน้า ซึ่งต่อมาเป็นที่กระทรวงคมนาคม ติดกับวัดพระแก้ว)

— สอบไล่ได้ชั้นมัธยมบริบูรณ์ขณะนั้นอายุ ๑๓ ปี เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๙ ณ โรงเรียนสวนกุหลาบ (ขณะนั้นโรงเรียนสวนกุหลาบตั้งอยู่ที่ท่าช้างหน้าริมคลองหลอด) เลขประจำตัว ๑๒๘

— เข้าเป็นนักเรียนนายร้อยทหารบก ห้องชั้น ๔ (ขณะนั้นมี ๖ ห้อง) เมื่อวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๔๔๙ มีเลขประจำตัว ๑๔๕๖

สอบไล่ได้ห้องชั้นหก เป็นอันดับที่ ๓ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๑ ได้เป็นสำรองราชการ ซึ่งขณะนั้นเรียกว่า (นักเรียนทำการนายร้อย) รับราชการประจำโรงเรียนนายร้อยทหารบก เพื่อเตรียมตัวไปศึกษาวิชาทหารต่อไปในต่างประเทศ ได้รับเงินเดือน ๆ ละ ๔๕ บาท (อายุได้ ๑๕ ปี)

พ.ศ. ๒๔๕๒ กันยายน วันที่ ๒๙ กรกฎาคม ได้เดินทางไปศึกษาที่
ประเทศเยอรมันนี อยู่ที่บ้านนายฟอนเกอร์เน่ ที่ลิสต์เฟลด์เคร์ Lichterfelde
ใกล้กรุงเบอร์ลิน

ก.ย. เรียนภาษาและวิชาสามัญสำหรับเข้าโรงเรียนนายร้อยโปรเฟสเซอร์-
ฟอนโกเนอร์

- พ.ศ. ๒๔๕๔ กันยายน สอบไล่ได้เข้าโรงเรียนนายร้อยเยอรมันนีที่ Lichterfelde
- พ.ศ. ๒๔๕๖ มีนาคม สอบไล่ได้ แล้วออกจากโรงเรียนนายร้อยเยอรมันนี เข้า
ประจำกรมทหารบกรถไฟเยอรมันนีที่เมือง "ฮานา"
- พ.ศ. ๒๔๕๗ กันยายน เกิดสงครามโลกครั้งที่ ๑ อยู่ในกองทัพเยอรมันนีไม่ได้
เข้าเรียนวิศวกรรมพลเรือนที่มหาวิทยาลัย Charlottenburg
ในกรุงเบอร์ลิน (Berlin)

ประจวบกับประเทศไทยได้ประกาศสงครามกับเยอรมันนี จึงได้ถูกระบายไปอยู่ประเทศสวิสเซอร์แลนด์

- พ.ศ. ๒๔๕๘ ไปเข้าเรียนวิชาสามัญที่ โรงเรียนเอกชน ชื่อโรงเรียน
Minerva (มินเนวา) ที่เมืองชูริค (ประเทศสวิสเซอร์แลนด์)
เพื่อเตรียมตัวสอบแข่งขันวิชาช่างกลสำหรับเข้ามหาวิทยาลัย
ที่เมือง "ชูริค"

- พ.ศ. ๒๔๕๙ สอบแข่งขันได้ เข้าศึกษามหาวิทยาลัย Politechnikun
เมืองชูริค เรียนทางวิศวกรรม แต่ยังไม่ทันได้สอบไล่ก็ได้
รับคำสั่งให้เลิกเรียนทางพลเรือน โดยทางรัฐบาลไทยจะ
ให้เรียนวิชาการทหารในประเทศสวิสเซอร์แลนด์ ดังนั้น
จึงต้องเริ่มต้นเป็นพลทหารสวิส ๆ อย่างพลเรือนของเขาทั่ว
ไปจนครบกำหนด ๓ เดือน

พ.ศ. ๒๔๖๐

เสร็จจากการเป็นพลทหารประจำการของ ประเทศนั้นแล้ว ได้เข้าเรียนโรงเรียนนายสิบที่เมืองซูริค ครบกำหนด ๑ เดือน สอบไล่ได้ ออกเป็นนายสิบเข้าประจำกองทหาร ทำหน้าที่นายสิบฝึกทหารใหม่ชาวสวิส อยู่ครบกำหนด ๓ เดือน แล้วเข้าโรงเรียนนายทหารฝ่ายพลอากาศที่เมือง "ทูร์น" ประเทศสวิสเซอร์แลนด์

พ.ศ. ๒๔๖๐ ตุลาคม

ประเทศไทยได้ประกาศสงครามแล้ว ไม่สามารถจะอยู่ใน กองทัพสวิสได้ ย้ายไปเรียนภาษาฝรั่งเศส ที่กรุงปารีส

พ.ศ. ๒๔๖๐ วันที่ ๒๒ พฤศจิกายน

เป็นร้อยตรี รับราชการประจำอยู่กับผู้ช่วยทูตทหารในกรุง ปารีส

พ.ศ. ๒๔๖๐ วันที่ ๒๖ พฤศจิกายน

ถูกส่งย้ายไปอยู่กับผู้ช่วยทูตทหารประจำปารีส เพื่อเตรียม ตัวรับงานทหารอาสาสงครามไทยที่จะส่งไปจากเมืองไทย

พ.ศ. ๒๔๖๑ วันที่ ๑ เมษายน

เข้าประจำกองทูตทหารที่ส่งไปจากกรุงเทพ ฯ ในงาน มหาสงคราม มีพลโท พระยาเทพหัสดิน เป็นหัวหน้า

พ.ศ. ๒๔๖๑ กรกฎาคม

เข้าประจำกองทหารอาสาสงคราม ตั้งแต่ทหารอาสามาถึง เมืองมาเซิล จนกองทหารอาสาชุดสุดท้ายกลับพระนคร

พ.ศ. ๒๔๖๑ พฤศจิกายน

ฝ่ายฝรั่งเศสได้จัดให้มีการสวนสนาม ระดับบตรราชการ ทหารแก่นายทหารไทย ๒ คน เป็นครั้งแรก ในโอกาส นี้ได้รับตราครุฑตะเภา (Croix de guerre) (มีคุณ งามัน เหมจุฑา ค้วย) เพราะได้ไปราชการต่อต้านทราย โนเมือง "อูว์ซิมเย" ขณะที่ข้าศึกระดมยิงอย่างหนาแน่น (มีประกาศความชมเชยอยู่แล้ว)

พ.ศ. ๒๔๖๒ วันที่ ๓๐ มกราคม

เข้าศึกษาโรงเรียนฝึกหัดราชการชั้นนายพันฝ่ายพลอากาศ ณ กรุงปารีส (Ecole Supérieur de l'Intendance

- เดียน) พร้อมกับคุณภักดี เกษสำลี (พล.อ.ท. พระ
ศิลปินศาสตราคม) และคุณธงชัย โชติกเสถียร (พล.อ.
หลวงสุวรรณรงค์)
- พ.ศ. ๒๔๖๒ วันที่ ๒๑ เมษายน เป็นร้อยโทและได้รับพระราชทานเหรียญรามมาลา ร.ม.
- พ.ศ. ๒๔๖๒ วันที่ ๖ พฤศจิกายน ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีศักดิ์รามมา-
ฉัตร ชั้นที่ ๔ อ.ร.
- พ.ศ. ๒๔๖๒ พฤศจิกายน เมื่อกองทหารอาสาชุดสุดท้ายกลับสู่พระนครแล้ว ได้รับ
ราชการต่อไปในสำนักผู้ช่วยทูตในราชการทหารบก ณ
ปารีสต่อไป
- พ.ศ. ๒๔๖๓ ธันวาคม สอบไล่ได้จากโรงเรียนพลจัตวา Ecole Supérieure de
l'Intendance แล้วเข้าฝึกหัดราชการในกรมยกกระบัตร
ทหารบก และจเรพัสดุที่กรุงปารีส และโดยที่นายทหาร
ในหน่วยนั้นล้วนไปช่วยนายทหารชั้นนายพันทั้งนั้น กระ-
ทรวงกลาโหมไทยจึงได้ตั้งให้เป็น “นายร้อยเอกประจำ
ถิ่น” เป็นพิเศษ
- พ.ศ. ๒๔๖๔ วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ออกจากปารีส เดินทางโดยเรือฝรั่งเศสถึงกรุงเทพฯ เมื่อ
วันที่ ๖ กันยายน ๒๔๖๔ เข้าประจำกรมยกกระบัตร
ทหารบก รับอัตราร้อยโท ชั้น ๑ กับเงินเพิ่มพิเศษ ๑๐๐
บาท (มีพระยาศรีสุรราชภักดีเป็นยกกระบัตรทหารบก)

ขั้นทะเบียนทหารกองประจำการ

เมื่อวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๕๔ เครื่องหมาย ๑๓๐

ท.ป. ๑

ก. ๗๒๔

ตำแหน่งและเงินเดือน

- พ.ศ. ๒๔๔๙ วันที่ ๒๑ พฤษภาคม เข้าเป็นนักเรียนนายร้อย ในโรงเรียนทหารบก ไม่มีเงินเดือน
- พ.ศ. ๒๔๕๒ วันที่ ๑ เมษายน เป็นนักเรียนทำการนายร้อย กรมบัญชาการโรงเรียนทหารบก เงินเดือน ๔๕ บาท (ในระหว่างที่ยังไม่ได้ส่งออกไปประเทศยุโรป)
- พ.ศ. ๒๔๕๙ ย้ายมาศึกษาการทหารบกต่างประเทศอยู่ ณ ประเทศสวิสเซอร์แลนด์
- พ.ศ. ๒๔๖๐ วันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เป็นนายร้อยตรี แต่งตัวสังกัดกรมทหารบกพาหนะ ในกองทัพน้อยทหารบกที่ ๑ และให้ประจำรับราชการอยู่กับผู้ช่วยทูตในราชการทหารบก ในกรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส รับเงินเดือนอัตราพิเศษ
- พ.ศ. ๒๔๖๒ พฤศจิกายน คงประจำรับราชการอยู่กับผู้ช่วยทูตในราชการทหารบกในทวีปยุโรป และมีตำแหน่งประจำกรมเสนาธิการทหารบก รับเงินเดือนอัตราพิเศษ
- พ.ศ. ๒๔๖๒ วันที่ ๒๖ พฤศจิกายน กองทหารอาสากลับประเทศสยาม ได้เข้ารับราชการอยู่กับผู้ช่วยทูต ในราชการทหารบกที่ประเทศฝรั่งเศส
- พ.ศ. ๒๔๖๔ วันที่ ๖ กันยายน เข้าประจำกรมยกกระบัตรทหารบก รับเงินเดือน อัตรา ร้อยโท ชั้น ๑ กับเงินเพิ่มพิเศษ ๑๐๐ บาท
- พ.ศ. ๒๔๖๖ วันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ เป็นหัวหน้าแผนกที่ ๒ กรมยุทธภัณฑ์ทหารบก
- พ.ศ. ๒๔๖๖ วันที่ ๑ เมษายน ประจำกรมยกกระบัตรทหารบก เงินเดือนอัตรานายร้อยเอก ชั้น ๓ กับเงินเพิ่มพิเศษ ๑๐๐ บาท รวมเป็นเงินเดือน ๒๓๕ บาท

- พ.ศ. ๒๔๖๗ วันที่ ๑ เมษายน หัวหน้าแผนกที่ ๒ กรมยุทธภัณฑ์ทหารบก เงินเดือน
อัตรานายร้อยเอก ชั้นที่ ๒ กับเงินเพิ่มพิเศษ ๑๐๐ บาท
รวมเป็นเงินเดือน ๆ ละ ๒๔๕ บาท
- พ.ศ. ๒๔๖๘ วันที่ ๑ เมษายน หัวหน้าแผนกที่ ๒ กรมยุทธภัณฑ์ทหารบก เงินเดือน
อัตรานายร้อยเอก ชั้น ๑ กับเงินเพิ่มพิเศษ ๑๐๐ บาท
รวมเป็นเดือนละ ๒๖๐ บาท
- พ.ศ. ๒๔๖๙ วันที่ ๑ เมษายน หัวหน้าแผนกที่ ๒ กรมยุทธภัณฑ์ทหารบก เงินเดือน
อัตรานายพันตรี ชั้น ๓ เดือนละ ๑๙๐ บาท กับเงิน
เพิ่มพิเศษ ๑๐๐ บาท รวมเป็นเงินเดือน ๆ ละ ๒๙๐ บาท
- พ.ศ. ๒๔๖๙ วันที่ ๑ พฤษภาคม เป็นผู้รับตำแหน่งเจ้ากรมยุทธภัณฑ์ทหารบก
- พ.ศ. ๒๔๗๐ วันที่ ๑ เมษายน เป็นครั้งแรกที่ทางราชการตั้งกรมพลาธิการทหารบกขึ้น จึง
ย้ายประจำกรมพลาธิการทหารบก เงินเดือนอัตรานายพัน
ตรี ชั้น ๒ กับเงินเพิ่มพิเศษ ๑๐๐ บาท รวมเป็นเดือน
ละ ๓๒๐ บาท
- พ.ศ. ๒๔๗๑ วันที่ ๑ เมษายน ประจำกรมพลาธิการทหารบก เงินเดือนอัตรานายพันตรี
ชั้น ๑ กับเงินเพิ่มพิเศษ ๑๐๐ บาท รวมเป็นเงินเดือนละ
๓๖๐ บาท
- พ.ศ. ๒๔๗๒ วันที่ ๒๓ เมษายน เป็นตุลาการสำรอง ศาลทหารบกกลาง
- พ.ศ. ๒๔๗๓ วันที่ ๑ เมษายน ประจำกรมพลาธิการทหารบก รับเงินเดือนนายพันโท
ชั้น ๓ กับเงินเพิ่มพิเศษ ๑๐๐ บาท รวมเป็นเดือนละ
๔๐๐ บาท

๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ เปลี่ยนแปลงการปกครอง

- พ.ศ. ๒๔๗๕ วันที่ ๑ สิงหาคม ผู้ช่วยเทคนิค กรมยกกระบัตรทหารบก
- พ.ศ. ๒๔๗๖ วันที่ ๑ เมษายน ผู้ช่วยทางเทคนิคกรมยกกระบัตรทหารบก เพราะยุบกรม

พลาธิการมาเรียกเป็นกรมยกกระบัตร ฯ และกรมยกกระ-
บัตรเดิมเปลี่ยนเป็นแผนกคลังยุทธภัณฑ์ รับเงินเดือนอัตรา
นายทหารชั้นสัญญาบัตร ชั้น ๒๐ กับเงินเพิ่มพิเศษ ๑๐๐
บาท รวมเป็นเดือนละ ๔๕๐ บาท

พ.ศ. ๒๔๗๖ วันที่ ๗ สิงหาคม

เป็นกรรมการอำนวยการกรมพัสดุแห่งชาติ

พ.ศ. ๒๔๗๖ วันที่ ๑ ตุลาคม

เป็นผู้รับตำแหน่งหัวหน้าแผนกคลังยุทธภัณฑ์ กรมยก
กระบัตรทหารบกชั้นใหม่อีก จึงได้รับตำแหน่งเป็นรอง
พลาธิการทหารบก คงรับเงินเดือนชั้น ๒๐ เดือนละ
๓๕๐ บาท กับเงินเพิ่มพิเศษ ๑๐๐ บาท รวมเป็นเดือน
ละ ๔๕๐ บาท

ในปี พ.ศ. ๒๔๗๖ นมการปราบขบถบวรเดช

พ.ศ. ๒๔๗๖ วันที่ ๑ เมษายน

เป็นรองพลาธิการทหารบก รับเงินเดือนชั้น ๒๔ เดือนละ
๕๕๐ บาท

พ.ศ. ๒๔๗๗ วันที่ ๒๒ พฤศจิกายน

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้เป็นพลาธิการ—
ทหารบก

พ.ศ. ๒๔๗๘ วันที่ ๑ เมษายน

ตำแหน่งคงเดิม รับเงินเดือนชั้น ๒๕ เดือนละ ๖๐๐ บาท

ตั้งแต่นั้นเปลี่ยนอาชีพจากทหารไปเป็นข้าราชการการเมือง

พ.ศ. ๒๔๗๘ วันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์

มีพระบรมราชโองการแต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรีว่าการกระ-
ทรวงเศรษฐกิจการอีกตำแหน่งหนึ่ง (ยังมีได้ขาดจากตำแหน่ง
พลาธิการทหารบก)

พระยาพหลพลพยุหเสนา เป็นนายกรัฐมนตรีชุดที่ ๖

พ.ศ. ๒๔๗๘ วันที่ ๑๔ พฤษภาคม

มีพระบรมราชโองการให้ออกจากตำแหน่งพลาธิการทหาร
บกไปประจำสำนักปลัดกระทรวงกลาโหม

- พ.ศ. ๒๔๗๙ วันที่ ๓๐ กรกฎาคม เป็นนายทหารบกกองสำนักปลัดกระทรวงกลาโหม (คงมีตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐการแต่ตำแหน่งเดียว ในการนี้ผู้สำเร็จราชการได้มีหนังสือกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรีที่ พ. ๙๑๑/๒๔๗๙ ลงวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๔๗๙ ขมเขยผลงานที่ได้ทำประโยชน์เป็นอันมากแก่ราชการทหารในระหว่างรับราชการในหน้าที่พลการทหารบก)
- พ.ศ. ๒๔๘๐ วันที่ ๒๘ กรกฎาคม ขอลาออกจากตำแหน่ง ร.ม.ต. เศรษฐการพร้อมทั้งคณะรัฐมนตรี ตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๕๑ และคงอยู่ในตำแหน่งรัฐมนตรีรักษาราชการตามรัฐธรรมนูญประกาศ ๔ ส.ค. ๒๔๘๐ ตั้งพระยาพหลฯ เป็นนายกคณะที่ ๗ จนถึง ๒๑ ธันวาคม
- พ.ศ. ๒๔๘๐ วันที่ ๑๐ สิงหาคม มีพระบรมราชโองการให้เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวง—เศรษฐการ
- พ.ศ. ๒๔๘๐ วันที่ ๑๐ ธันวาคม ลาออกพร้อมทั้งคณะรัฐมนตรีทั้งคณะ ตามมาตรา ๕๑ โดยสภาผู้แทนราษฎรหมดอายุ ๔ ปี แต่ต้องรักษาราชการในตำแหน่งต่อไป
- พ.ศ. ๒๔๘๐ วันที่ ๒๑ ธันวาคม โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวง—เศรษฐการ พระยาพหลฯ เป็นนายกรัฐมนตรี ชุดที่ ๔
- พ.ศ. ๒๔๘๑ วันที่ ๑๑ กันยายน โปรดเกล้าฯ ให้อยุบสภาผู้แทนราษฎร แต่คงรักษาราชการในตำแหน่งต่อไป
- พ.ศ. ๒๔๘๑ วันที่ ๒๐ ธันวาคม ตั้งหลวงพิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรี รัฐบาลชุดที่ ๙ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐการใหม่ (มีการยุบสภาแล้วเปิดสภาใหม่ จึงตั้งหลวงพิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรี)

- พ.ศ. ๒๔๘๔ วันที่ ๑๙ สิงหาคม มีพระบรมราชโองการแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจการ (ปรับปรุงกระทรวง ทบวงการใหม่ ตาม พ.ร.บ. จึงเปลี่ยนชื่อกระทรวง)
- พ.ศ. ๒๔๘๔ วันที่ ๑๗ ธันวาคม โปรตเกล้า ฯ ให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังอีกตำแหน่งหนึ่ง (รับหน้าที่จากนายปรีดี พนมยงค์ ซึ่งย้ายไปเป็นผู้สำเร็จราชการ ญี่ปุ่นบุกประเทศไทย เริ่มสงครามเอเชีย เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔) เป็นพลตรี
- พ.ศ. ๒๔๘๔ วันที่ ๑๗ ธันวาคม โปรตเกล้า ฯ ให้ออกจากตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจการ ยังคงว่าการกระทรวงการคลังตำแหน่งเดียว หลวงพิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีลาออก เมื่อวันที่ ๖ มีนาคม และเมื่อวันที่ ๗ มีนาคม ให้หลวงพิบูลสงครามเป็นนายกอีก (รัฐบาลชุดที่ ๑๐)
- พ.ศ. ๒๔๘๕ วันที่ ๑๖ มีนาคม โปรตเกล้า ฯ ให้เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง
- พ.ศ. ๒๔๘๗ วันที่ ๒๔ กรกฎาคม นายกรัฐมนตรีพิบูลสงครามกับคณะลาออก โปรตเกล้า ฯ อนุมัติเมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม วันที่ ๒ สิงหาคม โปรตเกล้า ฯ ตั้งคณะรัฐมนตรีใหม่ มีนายควง อภัยวงศ์ เป็นนายกรัฐมนตรี จึงส่งหน้าที่การคลังให้ นายควง อภัยวงศ์ เมื่อวันที่ ๕ สิงหาคม ออกรับบำนาญ
- พ.ศ. ๒๔๘๗ ตุลาคม ได้รับแต่งตั้งจากคณะรัฐมนตรีให้เป็นกรรมการธนาคารแห่งประเทศไทย โดยมีพระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าวิวัฒนไชย (ขณะนั้นยังทรงเป็นหม่อมเจ้า) เป็นประธานกรรมการ และนายแนบ พหลโยธิน เป็นรองประธานอยู่ก่อนแล้ว

พ.ศ. ๒๔๘๙ วันที่ ๑๔ ตุลาคม

รัฐบาลสั่งให้คณะกรรมการธนาคารแห่งประเทศไทยออก
 ทงชุต เพราะไม่ปฏิบัติตามรัฐบาล สั่งขายทองคำทุน
 สำรอง ตามหนังสือธนาคารชาติที่ ๔๙๑๐/๒๔๘๙ ลง
 วันที่ ๑๐ ต.ค. ๒๔๘๙ ถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการ
 คลัง (นายวิจิตร ลุลิตานนท์ เป็นรัฐมนตรีว่าการคลัง)
 รัฐบาลหลวงอ้างนาว่าสวัสดิ์ตั้งให้เป็นกรรมการพิจารณา
 งานอุตสาหกรรมของรัฐบาล

พ.ศ. ๒๔๙๐ มีนาคม

พ.ศ. ๒๔๙๐ วันที่ ๙ พฤศจิกายน

มีรัฐประหาร ได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญชั่วคราวฉบับใหม่
 (ฉบับโต้ตอบของหลวงกาจสงคราม) วันที่ ๑๘ พฤศจิกายน
 จึงโปรดเกล้า ฯ ให้เป็น สมาชิกวุฒิสภา ซึ่งมีพิธีเปิด
 ประชุมครั้งแรก เมื่อวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๐
 เวลา ๑๑.๐๕ น. ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม

พ.ศ. ๒๔๙๐

เมื่อมีรัฐประหารแล้ว พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า
 วิวัฒนไชย เป็นรัฐมนตรีคลัง รัฐบาลนายควง เห็นว่า
 ตามที่รัฐบาลหลวงอ้างให้คณะกรรมการธนาคารแห่งประ-
 เทศไทยออกไปทงคณณัน ไม่ยุติธรรม จึงสั่งให้คณะ
 กรรมการชุกเก่า (รวมทั้งพลเอก เกา กลับเข้าเป็นคณะ
 กรรมการธนาคารชาติใหม่อีก ตั้งแต่วันที่ ๒๒ พฤศจิกายน
 ๒๔๙๐

พ.ศ. ๒๔๙๑

โปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งให้เป็นประธานกรรมการพิจารณา
 ระงับการค้ากำไรเกินสมควรจากธนาคาร ในมาตรา ๖
 แห่ง พ.ร.บ. กำหนดวิธีการระงับการค้ากำไรเกินสมควร
 จากรายการ พ.ศ. ๒๔๙๑ ตามหนังสือกรมเลขาธิการคณะ
 รัฐมนตรีเลขาธิการคณะรัฐมนตรีที่ จ. ๑๐๕๕/๒๔๙๑ ลง
 วันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๔๙๑ (เป็นกฎหมายพิเศษในเรื่อง

คำกำไรเกินควร — ฝันหลวงนฤเบศร์ และบ้านมนังคศิลา
มีผลย้อนหลังในทางแห่ง)

พ.ศ. ๒๔๙๑

รับแต่งตั้งจากนายกรัฐมนตรี จอมพลพิบูลสงคราม เป็น
กรรมการจัดการโรงงานน้ำตาลของรัฐบาล (หลวงกา-
สงครามเป็นประธาน) โดยหนังสือสำนักนายกรัฐมนตรีที่
๑๒๕/๒๔๙๑ ลงวันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๔๙๑

พ.ศ. ๒๔๙๑

รัฐบาลหลวงพิบูลสงครามตั้งให้เป็นการราชการเศรษฐกิจ โดย
หนังสือนายกรัฐมนตรีที่ จ. ๙๕๗๗/๒๔๙๑ ลงวันที่
๑๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๑

พ.ศ. ๒๔๙๑ วันที่ ๑๖ พฤศจิกายน

โปรดเกล้าฯ ให้เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ใน
รัฐบาล จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นคณะรัฐมนตรีคณะที่
๒๒ เมื่อเจ้าคุณมหิสววรรษลาออก คณะนี้อยู่จนถึง ๒๓
มีนาคม ๒๔๙๒

พ.ศ. ๒๔๙๒

โปรดเกล้าฯ ให้เป็นนายทหารพิเศษประจำกองทัพบกตั้ง
แต่ ๑๑ มกราคม ๒๔๙๒

พ.ศ. ๒๔๙๒

ประกาศใช้รัฐธรรมนูญใหม่ คณะรัฐบาลจอมพล ป. พิบูล
สงคราม จึงไปเฝ้าลาออกทั้งคณะ เมื่อ ๑๕ มิถุนายน เวลา
๑๕.๐๐ น. (เปิดสภาฯ เมื่อ ๑๐.๐๐ น.) วันที่ ๒๔
มิถุนายน

โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็น
นายกฯ คณะที่ ๒๓ วันที่ ๒๘ โปรดเกล้าฯ ให้พลเอก
เกา เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์

พ.ศ. ๒๔๙๔ วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน

เวลา ๒๐.๑๐ น. มีรัฐประหารโดยนายทหาร ๙ นาย
ประกาศยุบสภาฯ ๒

ยุบคณะรัฐมนตรี และคณะรัฐประหารประกาศเป็น คณะบริหารประเทศชั่วคราว และได้แต่งตั้งคณะรัฐมนตรี ชั่วคราว มีจอมพล ป. พิบูลสงครามเป็นนายกฯ ชั่วคราว คณะรัฐมนตรีคณะที่ ๒๔ จึงโปรดเกล้าฯ ให้เป็นรัฐมนตรีว่าการ กระทรวง เกษตรรา อธิการ ชั่วคราว เมื่อ ๒๙ พฤศจิกายน (ถึงวันที่ ๖ ธันวาคม ๒๔๙๔) เมื่อ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จนิวัตสู่พระนครแล้ว วันที่ ๒ ธันวาคม ๒๔๙๔ เวลา ๑๔.๓๐ น. คณะรัฐประหารนำรัฐธรรมนูญ ฉบับ ๒๔๗๕ กลับมาใช้ ซึ่ง มีสมาชิกประเภท ๑ ประเภท ๒

พ.ศ. ๒๔๙๔ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน

ได้รับแต่งตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนประเภท ๒

พ.ศ. ๒๔๙๔ วันที่ ๖ ธันวาคม

โปรดเกล้าฯ ให้ จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี คณะที่ ๒๕ (ถึงวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๔๙๕)

วันที่ ๘ ธันวาคม โปรดเกล้าฯ ให้เป็น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง

พ.ศ. ๒๔๙๕ วันที่ ๑๔ มกราคม

โปรดเกล้าฯ พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก ณ พระที่นั่งจักรวรรดิไพฑูริ (พร้อมกับ พล.อ. ดิน ชูณหวัน)

พ.ศ. ๒๔๙๕

เมื่อแก้ไขรัฐธรรมนูญใหม่เสร็จแล้ว พระราชทานรัฐธรรมนูญฉบับถาวร เรียกว่า รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม ๒๔๙๕ จึงประกาศตั้งคณะรัฐมนตรีใหม่ เมื่อ ๒๔ มีนาคม โปรดเกล้าฯ ให้จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกฯ คณะรัฐมนตรีคณะที่ ๒๖

โปรดเกล้าฯ ให้เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ตามเดิมเมื่อ ๒๔ มีนาคม

- พ.ศ. ๒๔๙๖ วันที่ ๓๑ มีนาคม ทรงโปรดเกล้าฯ ให้เข้าเฝ้าฯ โดยเฉพาะ เพื่อกราบทูลข้อราชการบางประการ เวลา ๑๐.๓๐ น. และเมื่อไปถึงพระที่นั่งอัมพรสถาน ได้โปรดเกล้าฯ พระราชทานเหรียญรัตนาภรณ์ชั้น ๒ และทรงปฏิสันถารเรื่องราวต่าง ๆ เกี่ยวกับภาวะอากร มีเรื่องไม้ขีดไฟเป็นต้น
- พ.ศ. ๒๔๙๖ วันที่ ๕ พฤศจิกายน เวลา ๑๖.๓๐ น. ได้รับพระราชทาน ทูตียจุลจอมเกล้าพิเศษ
- พ.ศ. ๒๔๙๖ วันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ได้รับพระราชทานเลื่อนยศเป็น พลโท
- พ.ศ. ๒๔๙๖ วันที่ ๑๐ พฤศจิกายน โปรดเกล้าฯ เป็นที่ปรึกษาราชการทหาร กรมจเรทหาร
- พ.ศ. ๒๔๙๖ คำสั่งกระทรวงกลาโหมที่ ๕๒/๔๐๕๐ ลงวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ให้เป็นที่ปรึกษากรมการอุตสาหกรรม อีกตำแหน่งหนึ่ง
- พ.ศ. ๒๔๙๗ คำสั่งกระทรวงกลาโหมที่ ๑๓๕/๑๒๓๕๖ เป็นเจ้ากรมการอุตสาหกรรมทหารตั้งแต่วันที่ ๑ มิถุนายน ๒๔๙๗ เป็นต้นไป
- พ.ศ. ๒๔๙๘ วันที่ ๔ มีนาคม โปรดเกล้าฯ ให้เป็นพลเอก
- พ.ศ. ๒๔๙๙ คำสั่งกระทรวงกลาโหมที่ ๓๒๔/๒๐๐๓๔ อนุมัติให้ลาออกจากตำแหน่งเจ้ากรมอุตสาหกรรมทหาร
- พ.ศ. ๒๕๐๐ มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ได้รับเลือกให้เป็นผู้แทนราษฎร จังหวัดพระนคร ใน ๙ คน (ได้รับคะแนนเป็นที่ ๓ ใน ๙ และที่ ๒ ในพรรคเสรีมนังคศิลา)
- พ.ศ. ๒๕๐๐ วันที่ ๓๑ มีนาคม โปรดเกล้าฯ ให้เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจ ในคณะจอมพล ป. พิบูลสงคราม คณะรัฐมนตรีคณะที่ ๒๗

- พ.ศ. ๒๕๐๐ วันที่ ๒๐ มิถุนายน มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ โดยคำแนะนำของคณะรัฐมนตรีให้ดำรงตำแหน่งกรรมการสภาเศรษฐกิจแห่งชาติ
- พ.ศ. ๒๕๐๐ วันที่ ๑๐ กรกฎาคม เป็นกรรมการพิจารณางบประมาณประจำปี ๒๕๐๑ ตามมติคณะรัฐมนตรี
- พ.ศ. ๒๕๐๐ วันที่ ๑๗ กรกฎาคม เป็นที่ปรึกษาในคณะกรรมการพิจารณาดำเนินการฟื้นฟูบูรณะจังหวัดสุโขทัย โดยเป็นที่ปรึกษาทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ตามมติคณะรัฐมนตรี
- พ.ศ. ๒๕๐๐ คืนวันที่ ๑๕ กันยายน จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ทำรัฐประหาร จอมพล ป. พิบูลสงครามขึ้น รodynต์หนีไปลงเรือ จังหวัดตราด หลบเข้าประเทศเขมร ยุบสภาผู้แทนราษฎร เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประเภท ๑ เลือกตั้งใหม่ภายใน ๙๐ วัน ตั้งคณะรัฐมนตรีใหม่มี นายพจน์ สารสิน เป็นนายกรัฐมนตรี (คณะที่ ๒๙)
- พ.ศ. ๒๕๐๐ กันยายน พ้นจากตำแหน่งรัฐมนตรีกระทรวงเศรษฐกิจการ รับบำนาญ เดือนละ ๖๕๑๙ บาท
- พ.ศ. ๒๕๐๐ วันที่ ๑๕ ธันวาคม มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาฯ ประเภท ๑ ที่วราชอาณาจักร สัมครรับเลือกตั้งหมายเลข ๒๒ ได้รับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎร จังหวัดพระนคร ตั้งรัฐบาลใหม่มี พล. อ. ถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรี (คณะที่ ๒๙)
- พ.ศ. ๒๕๐๑ วันที่ ๒๐ ตุลาคม จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ทำการปฏิวัติ พล. อ. ถนอม กิตติขจร ลาออก จอมพลสฤษดิ์ยึดอำนาจ การปกครองยุบสภาทั้งหมด ไม่มีการตั้งอก ตั้งคณะรัฐมนตรีใหม่ (คณะที่ ๓๐) จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรีเอง

พ.ศ. ๒๕๐๓ วันที่ ๖ มกราคม

ได้รับแต่งตั้งจากคณะกรรมการ บริษัทเงินทุน อุตสาหกรรม
เป็นผู้จัดการทั่วไป คณะกรรมการตั้งเงินเดือนให้ ๙,๐๐๐
บาท ต่อเดือน แต่ไม่รับจนกว่าบริษัทจะมีกำไรมากพอ

พ.ศ. ๒๕๐๕

ลาออกจาก ตำแหน่ง ผู้จัดการ บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรม
เมื่อวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๐๕

ได้รับหนังสือจากพระยาสุริยสารวาทา ขมเขยและได้
รับบำเหน็จพิเศษ

ได้รับพระราชทานสัญญาบัตรยศทหาร

๒๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๖๐	เป็น ร้อยตรี
๒๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๖๒	เป็น ร้อยโท
๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๖๖	เป็น ร้อยเอก
๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๖๙	เป็น พันตรี
๑๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๓	เป็น พันโท
๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๗	เป็น พันเอก
๑๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔	เป็น พลตรี
๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๖	เป็น พลโท
๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๙๘	เป็น พลเอก

ได้รับพระราชทานสัญญาบัตรบรรดาศักดิ์

วันที่ ๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๖๗	เป็นหลวงบริรักษ์ทัพยากรกิจ ถือศักดินา ๘๐๐
วันที่ ๑๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๒	เป็นพระบริรักษ์ทัพยากรกิจ ถือศักดินา ๑๐๐๐

ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์และเหรียญไทย คือ

วันที่ ๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๕๔	เหรียญบรมราชาภิเศก
วันที่ ๒๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๖๒	เหรียญรามมาลา ร.ม.
วันที่ ๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๖๒	เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีศักดิ์ รามาธิบดีชั้นที่ ๕, อ.ร.
วันที่ ๒๑ กันยายน พ.ศ. ๒๔๖๒	เหรียญที่ระลึกงานพระราชสงคราม
วันที่ ๒๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๖๖	เหรียญชัย
วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๖๘	เหรียญบรมราชาภิเศก (เงิน)
วันที่ ๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๗๐	เหรียญชุกชีมาลา เข็มศิลปวิทยา
วันที่ ๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๗๔	เหรียญจักรมาลา
วันที่ ๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๗๔	เหรียญจักราภรณ์ข้างเผือก
วันที่ ๒๑ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๗	เหรียญพิทักษ์รัฐธรรมนูญ
วันที่ ๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๐	ประถมาภรณ์มงกุฎไทย
มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๔	เหรียญผู้ช่วยเขตต์หลัง
วันที่ ๑๙ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๔	ประถมาภรณ์ข้างเผือก
วันที่ ๑๙ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๖	มหาวชิรมงกุฎ (ม.ว.ม.)
วันที่ ๑๘ มกราคม พ.ศ. ๒๔๙๕	มหาปรมาภรณ์ข้างเผือก (ม.ป.ช.)
วันที่ ๓๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๙๖	เหรียญรัตนาภรณ์ชั้น ๒
วันที่ ๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๖	ทุติยจุลจอมเกล้าวิเศษ (ท.จ.ว.)

ได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์และเหรียญต่างประเทศ คือ

วันที่ ๒๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๖๑	ประธานาธิบดีฝรั่งเศสให้ตราครวว์เคอะแกร์ (Croix de guerre)
วันที่ ๒๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๖๔	ตราเลขของ ต, ฮอนเนอร์ ชั้น ๕ ของประเทศฝรั่งเศส
วันที่ ๑๙ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๔	ตราเยอรมันชื่อ ORDEN VOM. DEUTSCHEN ADLER จากอัครราชทูต
พ.ศ. ๒๔๘๕	ตราญี่ปุ่น เทรซอร์ชั้น ๑ จากเอกอัครราชทูตญี่ปุ่น

สรุปประวัติคนถึงอนิจกรรม

พลเอก เภา เพียรเลิศ บริภัณฑ์ยุทธกิจ เริ่มมีความดันโลหิตสูงเล็กน้อยในราวต้นปี ๒๕๐๐ เนื่องจากตรากตรำในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่ก็ได้รับการดูแลและรักษาของแพทย์ตลอดมา เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๕ หลังจากท่านออกจากราชการแล้ว ส่วนมากเก็บตัวอยู่กับบ้านพัก ไม่ค่อยได้ออกสมาคมกับผู้อื่น นอกจากสนใจในการสะสมวัตถุโบราณต่าง ๆ บางครั้งก็ออกไปรับประทานอาหารนอกบ้านกับพวกลูกหลานหรือญาติมิตรสนิท ๆ ในราวปี ๒๕๐๙ ขณะเข้ารับการรักษาตัดตา (ต้อกระจก) ที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ได้มีอาการมีศีรษะและแขนขาอ่อนแรง หลังจากได้รับการรักษาอาการก็ดีขึ้นเป็นลำดับ ท่านกลับไปบ้านก็สบายดีเกือบตลอดเวลา ต่อมาในเดือนตุลาคม ๒๕๑๒ ท่านเริ่มมีอาการหน้ามืดและชาที่แขนขาเป็นครั้งคราว แพทย์ตรวจพบว่ามีความดันโลหิตสูงขึ้น และได้ให้ยารักษา อาการก็ดีขึ้นอีก จนประมาณกลางเดือนมีนาคม ๒๕๑๓ ท่านเริ่มมีอาการเป็นลมหมดสติหลังรับประทานอาหาร แพทย์ได้ไปตรวจที่บ้าน ให้การวินิจฉัยว่าหัวใจเต้นไม่ปกติ แนะนำให้ท่านเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล แต่ท่านปฏิเสธขอผลัดไว้ก่อน และเมื่อรับประทานยาที่แพทย์จัดให้อาการก็ดีขึ้นอย่างรวดเร็ว ต่อมาราวต้นเดือนเมษายน หัวใจมีอาการเต้นถี่ยิ่งขึ้น ท่านจึงยอมเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ เมื่อวันที่ ๓ เมษายน เวลาประมาณ ๐๖.๑๐ น. ตลอดเวลาแพทย์ได้ให้การรักษาและเอาใจใส่ดูแลเป็นอย่างดี อาการค่อยดีขึ้น จนกระทั่งเวลาประมาณ ๑๗.๑๕ น. ท่านกลับมีอาการเป็นลมหมดสติอีก แพทย์ได้พยายามรักษาและให้ยาจนสุดความสามารถ แต่ก็ไม่สามารถช่วยชีวิตท่านไว้ได้ ท่านได้ถึงแก่อนิจกรรมด้วยโรคหัวใจวาย เมื่อเวลา ๑๗.๔๐ น. ของวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๑๓ ซึ่งยังความเศร้าสลดใจอย่างสุดซึ้งแก่บุตรหลานและญาติมิตร สิริรวมอายุได้ ๗๖ ปี ๔ เดือน ๒๔ วัน

แต่

ฯพณฯ พลเอก เภา เพียรเลิศ บริภัณฑ์ยุทธกิจ

ฯพณฯ พลเอก เภา เพียรเลิศ บริภัณฑ์ยุทธกิจ ได้เคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐการถึง ๓ ครั้ง คือ ครั้งแรกเมื่อท่านยังมียศและบรรดาศักดิ์เป็น พันเอก พระบริภัณฑ์ยุทธกิจ ระหว่างวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๘ ถึง ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๕ รวม ๗ ปี ในระหว่างนั้นกระทรวงเศรษฐการได้เปลี่ยนชื่อเป็น กระทรวงการเศรษฐกิจ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๔ และต่อมาก็เปลี่ยนเป็นกระทรวงพาณิชย์ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๕ ซึ่งเป็นเวลาที่สงครามโลกครั้งที่ ๒ เกิดขึ้นใหม่ ๆ คือ ระหว่างปี ๒๔๘๔ - ๘๕ ท่านต้องรับภาระในเรื่องแก้ไขความขาดแคลนเครื่องอุปโภคบริโภคอันเนื่องจากภาวะสงครามอย่างหนัก ท่านเป็นผู้ริเริ่มก่อตั้ง โรงงานน้ำตาล บริษัทข้าวไทย จำกัด และท่าเรือกรุงเทพ ฯ ขึ้น นับว่าในช่วงเวลา ๗ ปี ที่ท่านดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐการครั้งแรกนี้ ท่านได้กอบกู้สถานการณ์ของบ้านเมืองทางด้านเศรษฐกิจไว้ได้เป็นอย่างดี

ครั้งที่ ๒ ท่านได้เข้าดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์อีกครั้งหนึ่ง ระหว่างวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๔๙๑ ถึง ๒๘ พฤศจิกายน ๒๔๙๔ ภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ในเวลาที่ภาวะเศรษฐกิจของประเทศกำลังทรุดโทรม ตลอดระยะเวลา ๓ ปี ที่ท่านเข้ามาบริหารงานของกระทรวงนี้ ท่านรัฐมนตรีผู้ต้องรับภาระหนักในการแก้ไขสถานการณ์ต่าง ๆ แต่ด้วยความอดุสาหะวิริยะ และด้วยความสามารถ ตลอดจนความเจตเจนนงานด้านเศรษฐกิจของท่าน ทำให้ท่านสามารถแก้ไขวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจให้คล่องไปได้ด้วยดี

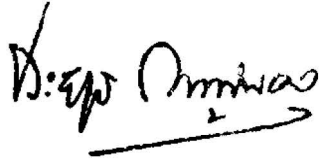
ครั้งที่ ๓ ท่านได้เข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐการอีกครั้งหนึ่ง ระหว่างวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๐๐ จนถึง ๒๒ กันยายน ๒๕๐๐ ซึ่งเป็นระยะเวลาค่อนข้างสั้น ต่อจากนั้นจึงได้พ้นจากราชการ ซึ่งท่านได้รับใช้ประเทศชาติมาเป็นระยะเวลายาวนาน

ในฐานะที่ข้าพเจ้าได้รับราชการในกระทรวงเศรษฐการมาเป็นเวลานานปี และเคยอยู่ได้บังคับบัญชาของ ฯพณฯ รัฐมนตรีผู้มาสองสมัยที่ท่านเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวง ข้าพเจ้าเห็นว่า ท่านเป็นผู้ที่มีความเที่ยงธรรม และสนับสนุนข้าราชการผู้

ความรู้ความสามารถให้มีโอกาสก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ราชการโดยไม่มีอคติ แม้แต่ตัวข้าพเจ้าเองซึ่งไม่ได้เคยรู้จักกับท่านมาก่อนที่จะย้ายมารับราชการในกระทรวงเศรษฐการ ท่านก็เป็นผู้เสนอให้ไต่เลอนชนชนเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญชั้นพิเศษ และดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมการค้าภายใน ในระหว่างสมัยที่สองที่ท่านเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงนี้ ข้าพเจ้ายังระลึกถึงพระคุณของท่านอยู่ตลอดมาโดยไม่มีวันเสื่อมคลาย

ในส่วนที่เกี่ยวกับผลงานที่ท่านได้ปฏิบัติในระหว่างที่เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐการมาถึงสามสมัยนั้นก็มีอยู่มากมาย ดังที่ ฯพณฯ ม.ล. เดช สนิทวงศ์ ได้เขียนไว้ในประวัติการรับราชการของท่านในหนังสือเล่มนี้ ท่านได้ใช้ความพากเพียรที่จะสร้างสรรค์และขยายงานให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นตามลำดับ ท่านเป็นคนพุดน้อยแต่ทำมาก มีความคิดริเริ่มที่ก้าวหน้าและเห็นการณ์ไกล และมีความสุขุมรอบคอบ สามารถฟันฝ่าอุปสรรคทางการเมืองและเศรษฐกิจอันเป็นปัญหาสำคัญ ๆ ได้โดยราบรื่นทุกคราวไป

การที่ต้องสูญเสียอดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐการ ๓ สมัย คือ ฯพณฯ พลเอก เกา เพ็ชรเลิศ บริภัณฑ์ยุทธกิจ ไปเช่นนี้ ย่อมทำให้บรรดาข้าราชการกระทรวงเศรษฐการ ซึ่งเคยอยู่ได้บังคับบัญชาของท่าน และรู้จักคุ้นเคยกับท่านมาก่อน มีความเศร้าสลดและอาลัยเป็นอย่างยิ่ง ฉะนั้น ในโอกาสวันพระราชทานเพลิงศพ ฯพณฯ พลเอก เกา เพ็ชรเลิศ บริภัณฑ์ยุทธกิจ นี้ ข้าพเจ้าในนามของข้าราชการกระทรวงเศรษฐการ จึงขอตั้งสัตยาธิษฐานอาราธนาพระรัตนตรัยได้โปรดดลบันดาลให้ดวงวิญญาณของท่านจงประสบแต่สันติสุขในสัมปรายภพ สมกับที่ท่านได้ประกอบกุศลกรรมและคุณงามความดีไว้แก่ประเทศชาติโดยเอนกประการนั้นด้วยเทอญ.

(นายประยูร กาญจนกุล)
ปลัดกระทรวงเศรษฐการ

กระทรวงเศรษฐการ

๒๔ ตุลาคม ๒๕๑๓

ประวัติรับราชการในกระทรวงเศรษฐกิจ

ของ

พลเอก พระบริภัณฑ์ยุทธกิจ

ใน พ.ศ. ๒๔๗๘ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง พลเอก พระบริภัณฑ์ยุทธกิจ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจ ก่อนที่มารับราชการในกระทรวงเศรษฐกิจ พระบริภัณฑ์ยุทธกิจ เคยดำรงตำแหน่งปลัดการทหารบก พอมารับราชการในกระทรวงเศรษฐกิจ ก็เริ่มต้นศึกษางานของกระทรวงเศรษฐกิจ ซึ่งมีกรมขึ้นอยู่กับหลายกรม อาทิ กรมรถไฟ กรมไปรษณีย์โทรเลข กรมทะเบียนการค้า กรมพาณิชย์ กรมวิทยาศาสตร์ กรมเจ้าท่า กรมการบินพลเรือน ต่อมาไม่ช้าได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สถาปนากระทรวงคมนาคมขึ้นอีกตามเดิม จึงได้โอนกรมรถไฟ กรมไปรษณีย์โทรเลข และกรมการบินพลเรือน ไปสังกัดกระทรวงคมนาคม ในเวลานั้นกระทรวงเศรษฐกิจ มีกรมขึ้น ๕ กรม คือ กรมพาณิชย์ กรมทะเบียนการค้า กรมวิทยาศาสตร์ กรมเจ้าท่า และกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

เมื่อได้ศึกษางานของกรมต่าง ๆ โดยตลอดแล้ว พระบริภัณฑ์ยุทธกิจ ได้พิจารณาเห็นว่า น้ำตาลทรายขาวที่ประเทศไทยส่งเข้ามาสำหรับบริโภค ในปีหนึ่ง ๆ เป็นจำนวนหลายหมื่นตัน ส่วนมากมาจากประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งอยู่ในครอบครองของประเทศเนเธอร์แลนด์ ถ้าหากประเทศมี โรงงานที่ทันสมัยสักสองโรงงาน ก็จะทำให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศหลายประการ เป็นต้นว่า คนไทยมีงานทำและประหยัดเงินตราต่างประเทศ เพราะในเวลานั้นประเทศไทยผลิตแต่น้ำตาลทรายแดงเท่านั้น ซึ่งส่วนหนึ่งใช้บริโภคภายในประเทศ ส่วนที่เหลืออยู่ส่งไปจำหน่ายที่ฮ่องกง และประเทศจีน อาศัยความคิดที่ว่านี้ จึงได้รวบรวมเรื่องและเหตุผลเสนอรัฐบาลในสมัยนั้นพิจารณาทางนโยบายว่า จะสมควรเริ่มงานอุตสาหกรรมน้ำตาลเป็นงานแรกหรือไม่ รัฐบาลได้พิจารณาเห็นชอบด้วยและอนุมัติให้ดำเนินการได้ พลเอก พระบริภัณฑ์ยุทธกิจ ได้เลือกอำเภอ

ทุ่งคา จังหวัดลำปาง เป็นที่ตั้งโรงงาน เพราะในท้องที่อำเภอในราษฎรปลูกอ้อยเป็นแห่งๆ อยู่บ้างแล้ว ถ้าสร้างโรงงานขึ้น ราษฎรจะพากันปลูกอ้อยมากขึ้นเพื่อขบองโรงงาน ส่วนอ้อยที่ผลิตในบางจังหวัดในภาคกลางนั้น ควรจะใช้เป็นสัมภาระดิบสำหรับผลิตน้ำตาลทรายแดงไปก่อน

โรงงานที่สร้างขึ้นในจังหวัดลำปางเป็นโรงงานที่ทันสมัย เครื่องจักรกลและอุปกรณ์ครบชุดสั่งจากประเทศเช็กโกสโลวาเกีย ซึ่งเป็นประเทศที่ผลิตน้ำตาลมากประเทศหนึ่งในทวีปยุโรป ราคาของโรงงานไม่เกิน ๓๐๐,๐๐๐ บาท (ในเวลานั้นเงินบาทมีมูลค่าสูง) เมื่อโรงงานเริ่มผลิตน้ำตาลทรายขาวได้ ทำให้เกิดความยุ่งยากในการจำหน่ายแต่อย่างใดไม่ เป็นด้วยราคาน้ำตาลที่ผลิตภายในประเทศสูงกว่าน้ำตาลที่ส่งมาจากต่างประเทศ ทั้งโรงงานได้ปรับปรุงคุณภาพให้ดีขึ้นอยู่เสมอ หลังจากที โรงงานผลิตน้ำตาลในจังหวัดลำปาง ผลิตน้ำตาลออกจำหน่ายได้ ไม่นานนัก กระทรวงเศรษฐกิจได้ดำริจะตั้งโรงงานน้ำตาลในจังหวัดอุตรดิตถ์ อีกแห่งหนึ่ง ได้เริ่มซื้อที่ดินสำหรับตั้งโรงงานและสั่งซื้อเครื่องจักร และอุปกรณ์ที่ใช้แล้วจากประเทศ ฟิลิปปินส์ เข้ามาครบถ้วน การที่ซื้อเครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ใช้แล้วเข้ามาสำหรับผลิตน้ำตาลในครั้งนี้ ก็เพราะมุ่งจะประหยัดเงินลงทุนในด้านเครื่องจักรเป็นสำคัญ โดยใช้งบประมาณแผ่นดินแต่น้อย โรงงานที่จังหวัดอุตรดิตถ์สามารถผลิตน้ำตาลมี คุณภาพเท่าเทียมโรงงานใน จังหวัดลำปางได้ โรงงาน — อุตสาหกรรมทั้งสองแห่งที่ พระบริรักษ์ทัพยาภิจ ได้จัดตั้งขึ้นนี้เป็นตัวอย่างอันดีที่แสดงให้เห็น เอกชนเห็นว่า งานอุตสาหกรรมหลายอย่างอยู่ในวิสัยของคนไทยที่จะดำเนินการให้ได้ผลประโยชน์ตอบแทนคุ้มค่างับเงินทุนที่ลงไป การสร้าง โรงงานอุตสาหกรรมน้ำตาลในฐานะที่รัฐเป็นผู้นำ แสดงให้เห็นว่ามีการลงทุนเป็นจำนวนเท่าใด ผลประโยชน์ที่ได้มีอย่างไร บริษัทเอกชนจึงได้อาศัยสถิติเหล่านี้ เป็นหลักในการกะประมาณผลประโยชน์ที่จะได้เปรียบเทียบกับเงินที่ใช้ในการลงทุนในระยะต่อมาจึงเกิดมี โรงงานผลิตน้ำตาลขึ้นหลายแห่งในจังหวัดกาญจนบุรี และจังหวัดชลบุรี การผลิตน้ำตาลภายในประเทศมี ปริมาณเกินกว่า จำนวนที่บริ โภค จนมีเหลือ สำหรับ ส่งออกนอกประเทศด้วย ประโยชน์ของอุตสาหกรรมประเภทอันนี้เป็นผลดีแก่ประเทศคือ รักษาระดับราคาน้ำตาลภายในประเทศไว้ด้วย เพื่อรักษาประโยชน์ของผู้บริโภค ประหยัดเงินตราต่างประเทศได้ จำนวนหนึ่งและประเทศยังได้เงินตราต่างประเทศจากการส่งน้ำตาลออกนอก ประเทศสำหรับใช้ - สอยในการอื่น ๆ

โดยที่ข้าวเป็นสินค้าสำคัญที่สุดของประเทศเป็นเวลานาน และการสีและการค้าข้าว อยู่ในมือของคนต่างด้าวที่เข้ามาทำมาหากินในประเทศเป็นส่วนใหญ่ พระบริภัณฑ์เทศกิจจึงดำริที่จะจัดตั้งโรงสีข้าวและทำการค้าข้าวให้เป็นตัวอย่างแก่คนไทยดัง ได้เริ่มจัดทำมาแล้วเกี่ยวกับโรงงานผลิตน้ำตาล แต่การสีและการค้าข้าว ถ้าหากจะทำการใหญ่ต้องใช้ทุนรอนเป็นจำนวนมาก ซึ่งไม่มีทางจะทำได้เพราะการขาดแคลนทุนประการหนึ่ง ซึ่งต้องมาจากงบประมาณแผ่นดิน ทั้งยังต้องเสี่ยงภัยต่อการขาดทุนอีกประการหนึ่งด้วย แต่ก็มีผลประโยชน์แรงกล้าที่จะดำเนินการให้บังเกิดผลบ้าง จึงได้ตัดสินใจที่จะทำเป็นโครงการระยะสั้นๆ เพื่อเสนอรัฐบาล และขออนุมัติดำเนินการโครงการสีและค้าข้าวของ พระบริภัณฑ์เทศกิจ มีหัวข้อสำคัญดังนี้.—

๑. ใช้ทุน ๓๐๐,๐๐๐ บาท โดยจัดตั้งเป็นบริษัท จำกัด ขัน กระทรวงการคลังถือหุ้นเกือบทั้งหมด บริษัท จำกัด นี้ชื่อว่า “บริษัทข้าวไทย จำกัด”

๒. การดำเนินงานขั้นต้นจะเข้าโรงสีของเอกชนหนึ่งโรงมาทำการสีข้าวไปพลาง

๓. บริษัทข้าวไทย จำกัด อยู่ในความควบคุมดูแลของกระทรวงเศรษฐกิจ เริ่มทำการสีและค้าข้าว ใน พ.ศ. ๒๔๔๐

๔. ต่อมาบริษัทข้าวไทย จำกัด ได้เพิ่มทุนเป็น ๕๐๐,๐๐๐ บาท และ ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท โดยลำดับ

ผู้รู้จักและชำนาญในเชิงการค้าบางคนได้ให้ความเห็นว่า ด้วยทุนจำนวนดังกล่าวข้างต้นซึ่งเป็นจำนวนน้อยมาก และยังไม่มียกคนไทยที่มีความชำนาญในการค้ามาจัดธุรกิจ จะต้องประสบการขาดทุนอย่างแน่นอนและไม่มีทางจะตั้งเองคงทำได้ เมื่อมองออกความเห็นเช่นนั้น พระบริภัณฑ์เทศกิจย่อมตระหนักข้อเตือนใจเป็นอย่างดี จึงได้เลือกเฟ้นผู้ที่จะมาเป็นผู้จัดการ และคนไทยที่มีความรู้ในการค้าบางคนให้มาเป็นกรรมการของบริษัท ผู้จัดการคนแรกคือ นายมา บุณกุลผู้มีอาชีพเป็นพ่อค้าและเจ้าของโรงสี ได้เริ่มประกอบอาชีพในการค้าตั้งแต่ในวัยหนุ่ม มีความชำนาญทั้งในการค้าและเครื่องสีข้าวเป็นอย่างดี จนต้องเฝ้าระวังตนเป็นพ่อค้าที่มขอเสี่ยงดีผู้หนึ่ง ในฐานะเป็นผู้จัดการ นายมา บุณกุล ได้ปฏิบัติงานด้วยความอุตสาหะวิริยะภาพและมีความซื่อสัตย์สุจริต

การค้ำข้าวในปีแรกได้ประสบการขาดทุนอยู่บ้าง แต่เป็นเงินไม่มากนัก เมื่อได้ดำเนินมาแล้วปีหนึ่งพอจะเห็นได้ว่าความจำเป็นที่เข้าโรงสีทั้งสองมีความสำคัญเพียงใด เพราะปริมาณข้าวที่ขายยังมีจำนวนน้อย ตั้งแต่บริษัทเข้าโรงสีทั้งสองซึ่งเป็นโรงสีขนาดใหญ่มาทำการสีข้าวเพิ่มเติมการค้าเริ่มมีกำไรขึ้น ประกอบทั้งรัฐบาลได้เพิ่มทุนให้อีก รวมเป็นทุนทั้งหมด ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท ในระยะ ๒-๓ ปีต่อมา เงินกำไรได้เพิ่มพูนมากขึ้นจนสามารถเข้าโรงสีเพิ่มอีกโรงหนึ่งได้ และได้ขอมาเป็นสมบัติของบริษัทเองโรงหนึ่ง ในการจัดการผู้จัดการของบริษัทได้ระมัดระวังการใช้จ่ายอย่างมากที่สุด ได้ใช้คนประจำที่ที่จำเป็น เช่นช่างฝีมือและเจ้าหน้าที่ชั้นหัวหน้าประจำสำนักงานของบริษัท นอกนั้นเป็นคนงานรายวันและรายเดือน มีคนไทยที่มีความรู้ในการค้ามาสมัครเข้าทำงานกับบริษัทอยู่หลายคน ต่อมาบุคคลที่วางความชำนาญเรื่องข้าวในด้านการค้ามากขึ้น การค้ำข้าวกับต่างประเทศได้ดำเนินไปด้วยดีตั้งแต่ต้น เป็นต้นด้วยบริษัทมีความในความสำเร็จในทางการค้า การส่งข้าวไปยังผู้ซื้อเป็นไปตามคุณภาพที่กำหนด ผู้ซื้อจึงมีความเชื่อถือที่จะค้ำกับบริษัทข้าวไทย จำกัด มากขึ้น เนื่องจากการค้าของบริษัทข้าวไทย จำกัด ตั้งอยู่บนรากฐานที่มั่นคงและเป็นไปตามหลักของธุรกิจโดยเคร่งครัด ธนาคารพาณิชย์บางธนาคารเห็นความมั่นคงของบริษัท จึงพร้อมที่จะให้เบิกเงินเกินบัญชีจากธนาคารหรือรับซื้อตั๋วแลกเงินในเมื่อบริษัทต้องการใช้เงินในระยะเวลาสั้น ประเทศและเมืองที่บริษัทส่งข้าวไปขายในเวลานั้นมีญี่ปุ่น อารับ อินเดียเซีย บางประเทศในทวีปยุโรป สิงคโปร์ และฮ่องกง สำหรับการค้าภายในประเทศบริษัทก็ได้สนับสนุนให้คนไทยที่มีร้านค้าอยู่ขายข้าวสารปลีอีกด้วย โดยทำการขนข้าวให้ถึงที่ ซึ่งให้ความสะดวกแก่ผู้ค้าเป็นอย่างดี ก่อนสงครามโลกครั้งที่สองบริษัททำการซื้อขายข้าวไม่เกินสองแสนตัน ประมาณหนึ่งในห้าของปริมาณข้าวส่งออกทั้งหมด

ครั้นสงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดลง ประเทศพันธมิตรได้เรียกร้องให้ประเทศไทยส่งข้าวไปช่วยประเทศที่ขึ้นเมืองขึ้นและอดอยากโดยวิธีให้เปล่า รัฐบาลในสมัยนั้นได้แจ้งมายังองค์การข้าว ซึ่งได้ตั้งขึ้นเพื่อจัดหาข้าวส่งประเทศพันธมิตรว่ามีความประสงค์จะให้ข้าวปรับแก่ประเทศพันธมิตรเพียง ๑๐๐,๐๐๐ ตัน มิฉะนั้นการเศรษฐกิจของประเทศจะปั่นป่วนอย่างรุนแรงเป็นที่น่าวิตก ในการส่งมอบข้าวให้แก่ฝ่ายสัมพันธมิตร บริษัทข้าวไทย จำกัด ได้เป็นกำลังสำคัญของรัฐบาล เมื่อองค์การข้าวเรียกประกวดราคาข้าวที่จะรับซื้อ บริษัทได้เข้าประมูลราคาและเสนอ

ราคาค่าที่ต่ำที่สุด ซึ่งใช้เป็นราคามาตรฐาน ข้าวที่ส่งให้ประเทศสัมพันธมิตรเป็นข้าว ๓๕ % ส่วนข้าวที่มีคุณภาพสูงกว่านั้นประเทศไทยต้องหาทางส่งออกนอกประเทศ เพื่อให้ได้มาซึ่งเงินตราต่างประเทศมาเข้าทุนสำรองออกธนบัตร ในเวลานั้นทุนสำรองเงินตราอยู่ในระดับต่ำที่สุด เพราะเงินตราต่างประเทศที่ใช้เป็นทุนสำรองของเราและฝากในต่างประเทศถูกกักกัน และถอนไปชดใช้ค่าเสียหายของประเทศสัมพันธมิตรเกือบทั้งหมด

งานสีและข้าวอันเป็นงานที่ยากและสำคัญที่สุดในทางเศรษฐกิจของประเทศ พระบรมราชินีนาถได้เริ่มดำเนินการด้วยความอดสาหะวิริยะภาพ สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่ขัดข้องได้หมด โดยอาศัยท่านที่เริ่มก่อตั้งบริษัทและผู้จัดการให้ความคิดเห็นที่ทันและเป็นประโยชน์แก่บริษัทตลอดมา ในเวลานั้นบริษัทมีโรงสีพร้อมด้วยที่คั้นนมแม่น้ำเจ้าพระยาที่ได้ซื้อไว้เป็นสมบัติหลายโรง เป็นการเพิ่มพูนทรัพย์สินของบริษัทโดยมุ่งจะขยายธุรกิจในการค้าข้าวให้เป็นปึกแผ่นยิ่งขึ้น

งานที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งที่เกี่ยวกับการพัฒนาประเทศ ซึ่งได้เริ่มในสมัยที่พระบรมราชินีนาถทรงดำรงราชกรณในกระทรวงเศรษฐการ คือ การสร้างท่าเรือกรุงเทพ ฯ ที่คลองเตย เมื่อมาดำรงราชกรณในกระทรวงนี้ ได้เริ่มศึกษารายงานของผู้เชี่ยวชาญในการสร้างท่าเรือของสันนิบาตชาติ (League of Nations) ซึ่งส่งเข้ามาทำการสำรวจแหล่งที่จะสร้างท่าเรืออันทันสมัย พร้อมด้วยสถิติการผลัดที่ซต่าง ๆ ที่เป็นสินค้าขาออกและสถิติสินค้าขาเข้า ผู้เชี่ยวชาญได้แนะนำและสนับสนุนให้สร้างท่าเรือขึ้นที่คลองเตยอันเป็นที่เหมาะสม มีท่าเทียบเรือและโกดังพักสินค้าพร้อม เพื่อให้เรือบรรทุกสินค้ามีระวางบรรทุกเกินกว่า ๘,๐๐๐ ตัน เข้าออกได้สะดวกโดยไม่ต้องลำเลียงสินค้าส่วนหนึ่งลงเรือลำเลียงที่เกาะสีซังเข้ามากรุงเทพฯ ดังแต่ก่อน จะต้องขุดลอกสันดอนตั้งแต่ปากแม่น้ำเจ้าพระยาตามร่องน้ำเค็มออกทะเลหน้าลึก ยาวประมาณ ๑๗ กิโลเมตร

เมื่อได้ศึกษารายงานการสร้างท่าเรือดังกล่าวโดยละเอียดถี่ถ้วนแล้ว ก็ได้ดำเนินการขอขิมตัวค็อกเตอร์อากาศ ผู้เชี่ยวชาญในการสร้างท่าเรือจากวิทยาลัยวิศวกรรมชั้นสูงกรุงเบอร์ลิน (วิทยาลัยวิศวกรรมชั้นสูงเทียบเท่ามหาวิทยาลัย) เป็นศาสตราจารย์สอนวิชาวิศวกรรมโยชามาช่วยชั่วคราว พร้อมกันนี้ ได้ว่าจ้างนายช่างวิศวกรรมโยชาก็คนหนึ่งมาทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยและปฏิบัติงานเป็นประจำตั้งแต่งานสำรวจในด้านเทคนิคของการก่อสร้าง หลังจากการสำรวจแล้วก็ได้ลงมือ

ก่อสร้างทำเทียบเรือสินค้าและโกดังพักสินค้าทันที งานก่อสร้างยังไม่ทันแล้วเสร็จบริบูรณ์สงครามโลกครั้งที่สองได้อุบัติขึ้นในภาคบูรพาเอเชีย เป็นเหตุให้โครงการท่าเรือแห่งประเทศไทยต้องหยุดชะงักชั่วคราว ครั้นสงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดลง ประเทศไทยได้แสดงความจำนงขอเป็นสมาชิกของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ และธนาคารระหว่างประเทศเพื่อการบูรณะและวิวัฒนาการ (ธนาคารโลก) องค์การและสถาบันดังกล่าวได้รับประเทศไทยเข้าเป็นสมาชิกใน พ.ศ. ๒๔๙๐ รัฐบาลจึงได้ขอให้กองทุนการเงินระหว่างประเทศ และธนาคารโลกส่งผู้เชี่ยวชาญในด้านการเงิน การคลังและในด้านเศรษฐกิจเข้ามาศึกษาการเงินและการคลัง ตลอดจนการเศรษฐกิจของประเทศ ไทยในปลาย พ.ศ. ๒๔๙๒ ในระหว่างที่มีการเจรจาเรื่องขอกู้เงินจากธนาคารโลกที่กรุงเทพฯ รัฐบาลได้แจ้งความจำนงขอกู้เงินสำหรับโครงการท่าเรือแห่งประเทศไทยด้วย เพื่อนำมาใช้จ่ายในการขุดลอกสันดอนตั้งแต่ปากแม่น้ำพระยาจนถึงทะเลน้ำลึก เป็นการให้ความสะดวกแก่เรือเดินสมุทรขนาด ๑๐,๐๐๐ ตันในการเข้าออก ธนาคารรับโครงการนี้และโครงการอื่นอีก ๒ โครงการไว้พิจารณา และขอให้มีการเจรจารายละเอียดแต่ละโครงการที่กรุงวอชิงตัน ครั้นในเดือน พฤศจิกายน ๒๔๙๓ ธนาคารยินยอมให้ประเทศไทยกู้เงินสำหรับ ๓ โครงการเป็นจำนวน ๒๕ ล้านดอลลาร์ ส.ร.อ. ในยอดเงินนี้ ได้กั้นเงินกู้จำนวน ๓ ล้านดอลลาร์ ส.ร.อ. สำหรับโครงการท่าเรือ โดยขอให้รัฐบาลเรียกประกันราคาทั่วไป ทั้งนี้ เพื่อให้การขุดลอกสันดอนแล้วเสร็จโดยเร็วและเป็นไปตามระเบียบของธนาคาร หนี้สินซึ่งเกิดจากการกู้เงินสำหรับ ๓ โครงการดังกล่าว ประเทศไทยได้ชำระคืนทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยเสร็จเรียบร้อยแล้ว

ตามประวัติรับราชการของ พลเอก พระบริภัณฑ์ยุทธกิจ จะพึงเห็นได้ว่าเมื่อเข้ารับราชการในกระทรวงเศรษฐกิจ ได้เข้าปฏิบัติงานอุตสาหกรรมเป็นงานแรก คือการสร้างโรงงานผลิตน้ำตาล ซึ่งท่านมีความสนใจอย่างมาก การที่ท่านชอบและรักงานอุตสาหกรรมนั้นจะต้องย้อนไปดูประวัติการศึกษาของท่าน พระบริภัณฑ์ยุทธกิจได้รับพระราชทานทุนออกไปศึกษาวิชาทหารในประเทศเยอรมันนีราว พ.ศ. ๒๔๕๒ เมื่อได้ศึกษาภาษาเยอรมันและวิชาอื่น ๆ มากพอแล้ว ผู้ดูแลนักเรียนทหารบก ได้จัดให้เข้าศึกษาใน โรงเรียนนายร้อยทหารบกที่ ไกรสีลชเตอเฟลด์ ใกล้กรุงเบอร์ลิน

ตามหลักสูตรวิชาทหารบกในประเทศเยอรมันนั้นนักศึกษาที่สำเร็จวิชา ณ โรงเรียน นายร้อยทหารบกแล้วต้องออกไปปฏิบัติหน้าที่เป็นนักเรียนทำการนายร้อยในกรมทหารบก มีหน้าที่ บังคับบัญชาทหารครบหนึ่งปีบริบูรณ์แล้วจะได้รับพระราชทานยศเป็นร้อยตรี ใน กองทัพบกเยอรมัน พระบริภัณฑ์ยุทธกิจได้เล่าเรียนวิชา ณ โรงเรียนนายร้อยทหารบกสำเร็จใน พ.ศ. ๒๔๕๗ และออกไปรับราชการในฐานะเป็นนักเรียนทำการนายร้อยในกรมพาหนะฝ่ายรถไฟ ณ เมือง ฮาเนา แต่รับราชการประจำกรมทหารบกยังไม่ถึงหนึ่งปีก็เกิดสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง โดยไม่คาด ว่าจะเป็นไปได้จึงต้องออกจากกองทัพบกเยอรมันฐานที่เป็นชาวต่างประเทศ ต่อมากระทรวง กลาโหมได้ออกคำสั่งให้ ไปศึกษาวิชา ณ วิทยาลัยวิศวกรรมศาสตร์ชั้นสูงที่เมืองเซือวิช ประเทศ สวิสเซอร์แลนด์ แต่ต้องศึกษาวิชาสามัญบางวิชาที่ยังขาดอยู่เพิ่มเติม เพื่อเข้าสอบไล่สำหรับศึกษา วิชา ณ วิทยาลัยวิศวกรรมศาสตร์ชั้นสูง เมื่อสอบไล่ได้และเข้าศึกษา ณ สถาบันนี้ไม่นาน กระทรวงกลาโหมได้มีคำสั่งให้ศึกษาวิชาทหารราบต่อในประเทศสวิสเซอร์แลนด์ ซึ่งต้องเป็นพล ทหาร (เรครูต) เป็นเวลา ๓ เดือน แล้วเข้าเรียนในโรงเรียนนายสิบและโรงเรียนนายร้อยตาม ลำดับ ในปี พ.ศ. ๒๔๖๐ ได้รับพระราชทานยศเป็นร้อยตรี ในปีนั้นกองทหารอาสาสงคราม ของประเทศไทยได้เดินทางไปถึงประเทศฝรั่งเศส กระทรวงกลาโหมได้ออกคำสั่งให้พระบริภัณฑ์- ยุทธกิจ และคนไทยอื่น ๆ ที่ศึกษาวิชาทหารรุ่นเดียวกันไปรับราชการในกองทหารอาสา สงคราม พระบริภัณฑ์ยุทธกิจได้รับราชการในตำแหน่งผู้ช่วยผู้บังคับกองย่อยที่ ๓ (กองรถยนต์) ได้รับพระราชทานยศเป็นร้อยโทในปี พ.ศ. ๒๔๖๑

เมื่อกองทหารอาสาสงครามออกเดินทางกลับประเทศไทยใน พ.ศ. ๒๔๖๑ กระทรวง กลาโหมได้มีคำสั่งให้ ไปศึกษาวิชาพลธิการทหารบกในประเทศฝรั่งเศสเป็นเวลา ๒ ปี ในระหว่าง การศึกษาในระยะนี้ นอกจากการศึกษาในทางทฤษฎีแล้ว พระบริภัณฑ์ยุทธกิจได้ศึกษาและดู งานโรงงานผลิตเครื่องยุทธภัณฑ์ซึ่งใช้ในราชการทหารและโรงงานอุตสาหกรรมอื่น ๆ ผลของ การศึกษาและดูงานดังกล่าวคือ เกิดมีความสนใจในด้านอุตสาหกรรมมาก เมื่อมารับราชการใน กระทรวงเศรษฐกิจจึงได้ดำริที่จะสร้างโรงงานอุตสาหกรรมผลิตน้ำตาล ซึ่งได้ผลดีตามความมุ่ง หมายทุกประการ ส่วนการค้าข้าวและการสร้างท่าเรือกรุงเทพ ฯ นั้นก็ได้ดำเนินการเป็นผลสำเร็จ เช่นเดียวกัน นับว่าเป็นกิจการที่ให้ประโยชน์มากมายแก่ประเทศชาติตั้ง ได้กล่าวไว้แล้วในตอนต้น

พลเอก พระบริภัณฑ์ยุทธกิจ ได้รับราชการในกองทัพบก กระทรวงเสนาธิการ และกระทรวงการคลัง ในสมัย ฯพณฯ จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรื เป็นเวลาช้านาน มั่นคงในความซื่อสัตย์สุจริตเที่ยงตรงและแน่นอนในความเห็น เป็นผู้กล้ารับผิดชอบและมีความบากบั่นในการทำงานอันเป็นหน้าที่ ไม่ยอมทอดธุระและไม่วุ่นวายในการทำงานอันมิใช่หน้าที่ จนราชการสำคัญทั้ง ๓ อย่างที่ท่านเป็นผู้ริเริ่มประสบความสำเร็จอย่างน่าชมเชย ควรนับว่าเป็นบุคคลตัวอย่างอันดีงามแก่ข้าราชการทั้งหลายสืบไป

ม.ถ. เศษ สนิทวงศ์

คำไว้อาลัย

พล. อ. เกา เพียรเลิศ บริษัทวิทยุธุรกิจ เคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐการ มาหลายยุคหลายสมัย คือระหว่างวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๔๙๘ ถึงวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๔๙๕ ระยะเวลาหนึ่ง ระหว่างวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๔๙๑ ถึงวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๔๙๔ ระยะเวลาหนึ่ง และระหว่างวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๐๐ ถึงวันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๐๐ อีกระยะเวลาหนึ่ง ท่านผู้นี้เป็นผู้มีความเข้มแข็งในการปฏิบัติราชการซึ่งจะหาผู้ใดเสมอเหมือนได้ยาก กิจกรรมที่สำคัญที่พอจะยกมากล่าวในท่าน คือ มีส่วนสำคัญในการก่อตั้งหน่วยงานหลายหน่วยอันได้แก่ การท่าเรือแห่งประเทศไทย บริษัทข้าวไทย จำกัด และโรงงานน้ำตาลลำปาง เป็นต้น

ในระยะเวลาระหว่างวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๔๙๑ ถึงวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๔๙๕ นั้น เป็นระยะที่ข้าพเจ้าได้ทำงานใกล้ชิดท่านมากสักหน่อย เนื่องจากข้าพเจ้าได้ถูกส่งให้ไปรักษาการในตำแหน่งหัวหน้ากองคลัง กระทรวงเศรษฐการ ในสมัยนั้นกระทรวงยังทำการค้าข้าวต่างประเทศเองอยู่ ดังนั้นการเบิกจ่ายค่าข้าวจึงต้องเกี่ยวข้องกับกองคลังอยู่ตลอดเวลา ขณะนั้นเรามีเงินหมุนเวียนอยู่ราว ๔๐๐ ล้านบาทเศษ ซึ่งไม่มากนัก และต้องคอยติดต่อเร่งรัดการเบิกเงินจากกระทรวงการคลังมาจ่ายให้สำนักงานข้าวเพื่อนำไปจ่ายให้ พ่อค้าข้าวอยู่ตลอดเวลา การเบิกจ่ายนั้นตกราว ๆ ๓-๕ วันต่อ ๒๐ ล้านบาทบ้าง ๕-๖ วันตกราว ๓๐-๔๐ ล้านบาทบ้างเป็นประจำ คราวใดที่เบิกเงินจากคลังได้ช้าไปหน่อย พ่อค้าก็จะร้องทุกข์ เป็นเหตุให้ท่านรัฐมนตรีต้องคอยเร่งข้าพเจ้าอยู่ตลอดเวลา บางวันท่านก็อุตสาห์เดินลงมาหาแต่เช้า บางครั้งก็โทรศัพท์มา

เรื่องที่จะเล่าต่อไปนี้เป็นเรื่องขึ้น ๆ ที่ข้าพเจ้าได้ประสบมาครั้งหนึ่ง คือเช้าวันหนึ่ง ข้าพเจ้ามาทำงานแต่เช้ามาก ยังไม่มีเจ้าหน้าที่มาทำงานสักคน และกับบังเอิญโทรศัพท์ทักยังเกิดรวน มีเสียงเรียกมาบ่อย ๆ ในระยะ ๒-๓ นาที แต่พอไปรับก็ได้ยิน "ตักอ้อ" พอโดนเข้าสัก ๒-๓ ครั้งก็เกิดอารมณ์เสีย พอครั้งที่ ๔ จึงถามออกจะดังไปสักหน่อย ผลที่เกิดขึ้น ?

ไต่ถามตอบมาว่า “บริษัทที่พูด” เท่านั้นเอง ข้าพเจ้าต้องสะดุ้งหวงตัว เลยต้องขอร้องท่านและเรียนให้ทราบถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดอารมณ์เสีย แต่ท่านก็จิตใจหาย คือไม่เคยถือโทษใคร ขอให้งานเดินคึกแล้วกัน

อีกเรื่องหนึ่งเกิดขึ้นในระยะสุดท้ายที่ท่านมวดำรงตำแหน่ง คือมีหนังสือพิมพ์หลายฉบับประโคมข่าวว่าการจ่ายเงินค่าข้าวล่าช้ามากทำให้พ่อค้าเสียหาย เรื่องนี้ข้าพเจ้าไม่ทราบความจริงเลยว่าที่ล่าช้านั้นล่าช้าเพียงใด และเพราะเหตุใด มาทราบจากบันทึกขงเจ้าหน้าที่สำนักงานข้าวแกกัตัวว่าที่ล่าช้านั้น เพราะกองคลังส่งเช็คไปให้ช้ามาก ท่านจึงส่งมาให้ชี้แจง เมื่อเห็นหลักฐานกล่าวหาเช่นนั้น ข้าพเจ้าจึงไต่ถามหลักฐานพิสูจน์ว่า เงินที่กองคลังเบิกมาจากคลังนั้นไม่เคยค้างอยู่ที่กองคลังถึง ๒๔ ชั่วโมงแม้แต่ครั้งเดียว ตรงกันข้าม บันทึกหลายฉบับของสำนักงานข้าว (ซึ่งตั้งอยู่ห่างกระทรวงราว ๑ กิโลเมตร) กลับต้องใช้เวลาเดินทางมาส่งถึงกองคลังถึง ๕ ถึง ๗ วันก็มี ดังนั้นเมื่อข้าพเจ้าเสนอหลักฐานพิสูจน์ไปแล้วก็ไม่ทราบอีกเลยว่าท่านรัฐมนตรีได้กล่าวไปอย่างไร คงทราบเพียงว่าต่อมาไม่มีผู้ใดกล่าวหาว่าทำงานล่าช้าอีกเลย

สองเรื่องที่เล่ามาข้างต้นนี้ พอจะเห็นได้ว่า พล.อ. เกา เพียรเลิศ บริษัทบุษกรกิจ ผู้เป็นคนที่ชอบตรงและชอบคนที่ปฏิบัติหน้าที่อย่างตรงไปตรงมา จึงเป็นบุคคลที่น่ายกย่องสรรเสริญยิ่งนัก การที่ท่านได้จากพวกเราไปอย่างไม่มีวันกลับครั้งนี้ จึงทำให้ผู้ที่เคยร่วมงานกับท่านมา เกิดความเสียดายยิ่งนัก ขอให้วิญญาณท่านจงไปสู่สุคติในสัมปรายภพด้วยเทอญ.

กรมทะเบียนการค้า

แต่

าพณฯ พล. อ. พระบริภัณฑ์ยุทธกิจ

อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจ

ผมโอนมารับราชการในกระทรวงเศรษฐกิจ เมื่อปี ๒๔๘๓ ในตำแหน่งประจำ
แผนก ผู้บังคับบัญชาสูงสุดของผมนั้นคือ คุณพระบริภัณฑ์ยุทธกิจ โดยมีท่านเจ้าคุณ
ศรยุทธเสนีย์ เป็นปลัดกระทรวงเวลานั้น นอกจากสำนักงานปลัดกระทรวง ซึ่งมีหน่วย
งานระดับกอง คือ กองอุตสาหกรรม (ปัจจุบันเป็นกระทรวง) มีนายสาย นิธินันท์
เป็นหัวหน้ากอง และกองการบินพลเรือน (ปัจจุบันเป็นกรมการขนส่ง) ซึ่งมีเจ้าคุณ
เฉลิมอากาศ เป็นหัวหน้ากอง และสำนักงานเลขานุการรัฐมนตรี ซึ่งมีเจ้าสรอย ฌ
ลำปาง เป็นเลขานุการรัฐมนตรี แล้ว มีกรมต่างๆ ขึ้นกับกระทรวงเศรษฐกิจ คือ
กรมพาณิชย์ กรมทะเบียนการค้า กรมวิทยาศาสตร์ กรมโลหกิจ กรมรถไฟ กรม
ไปรษณีย์โทรเลข และกรมเจ้าท่า ระยะนั้น สงครามยุโรปเกิดขึ้นแล้ว ประเทศไทยได้รับความ
กระทบกระเทือนอย่างหนักทั้งในทางเศรษฐกิจและการเมือง การขนส่งทางทะเลระหว่าง
ยุโรปกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ถูกตัดขาด สินค้าเครื่องอุปโภคบริโภคขึ้นราคา กระทรวงเศรษฐกิจ
จึงได้เสนอกฎหมายเข้าสภาสองฉบับ คือ พระราชบัญญัติป้องกันการค้ากับไวกิงควอร์ และพระ
บัญญัติควบคุมเครื่องอุปโภคบริโภคและของอื่น ๆ ในภาวะคับขัน โดยรัฐสภาได้มอบอำนาจให้
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจเป็นผู้รักษาการให้เป็นที่ไปตามพระราชบัญญัติ นับว่าเป็นภาระ
ที่หนักไม่น้อยของท่านรัฐมนตรีคุณพระบริภัณฑ์ เพราะทุกท่านก็คงทราบแล้วว่าถ้าสินค้าขาด
แคลน ประชาชนก็ว่ากระทรวงเศรษฐกิจบกพร่องต่อหน้าที่ ครั้นเมืองไทยมีสินค้ามากและขายไม่
หมด ประชาชนก็ว่ากระทรวงเศรษฐกิจทำให้มูลค่าการค้าเสียเปรียบ ดังนั้น เป็นต้น

นอกจากการควบคุมราคาและปริมาณของเครื่องอุปโภคบริโภค คุณพระบริภัณฑ์
ท่านก็ยังได้สังเกตเห็นการณ์ไกลว่า ถึงแม้แต่ควบคุมอย่างเดียวยังไม่พอ จะต้องส่งเสริมอีกทางหนึ่ง
ด้วย และเห็นว่าการเศรษฐกิจอยู่ในมือของคนต่างต่างเป็นส่วนมาก ถ้าประเทศชาติอยู่ในภาวะ

ค้ำขันยิ่งกว่านี้ ประชาชนจะเดือดร้อน จึงได้เสนอต่อรัฐบาลสมัยนั้นขอจัดตั้ง การท่าเรือแห่งประเทศไทย บริษัทข้าวไทย บริษัทยางไทย บริษัทเดินเรือไทย และโรงงานน้ำตาลไทย ซึ่งก็เป็นผลสำเร็จ

ในปลายปี ๒๔๘๓ ได้มีการปรับปรุงกระทรวงทบวงกรมขั้นใหม่ โดยให้แยกกรมไปรษณีย์โทรเลข กรมรถไฟ กรมเจ้าท่า กองการบินพลเรือน และการท่าเรือแห่งประเทศไทย ออกจากกระทรวงเศรษฐกิจ ไปรวมกันตั้งเป็นกระทรวงคมนาคม ส่วนกระทรวงเศรษฐกิจเดิมให้เปลี่ยนชื่อเป็นกระทรวงการเศรษฐกิจ คือ กรมพาณิชย์ กรมวิทยาศาสตร์ กรมโลหกิจ และ กรมอุตสาหกรรม บริษัทข้าวไทย โรงงานน้ำตาลไทย บริษัทเดินเรือไทย และบริษัทยางไทย ยังขึ้นอยู่กับกระทรวงการเศรษฐกิจดังเดิม เป็นที่น่าสังเกตว่า ทำเนียบกรมทะเบียนการค้าหายไป และคุณพระวุฒิศาสตร์เนติญาณ อธิบดี ถูกย้ายไปเป็นผู้อำนวยการท่าเรือ

ระยะนี้ สงครามมหาเอเชียบูรพากำลังเริ่มคุกรุ่นอยู่ รัฐบาลได้มอบความไว้วางใจให้ แก่ท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจเต็มที่ ในการจัดหาและสงวนเครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็นให้ ไกล่เคียงกับความต้องการของประชาชนเมื่อเกิดภาวะค้ำขัน ในระยะนั้นจะมีประกาศควบคุมเครื่องอุปโภคบริโภคและประกาศคณะกรรมการกลางป้องกันการค้ำกำไรเกินควร ทุกวันทางวิทยุ และหนังสือพิมพ์ มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการเศรษฐกิจเป็นผู้ลงนามในฐานะ ประธานกรรมการ

งานเมื่อก่อนสงครามมหาเอเชียบูรพาอีกอย่างหนึ่งซึ่งจะลืมเสียมิได้ คือ งานส่งเสริมปอ เป็นการริเริ่มของท่านรัฐมนตรีผู้ล่วงลับไปแล้ว ท่านทำงานอย่างใกล้ชิด ประสานงานกับกรมเกษตรและการประมงสมัยนั้น ท่านที่ร่วมงานส่งเสริมปอกับท่านรัฐมนตรี เท่าที่ผมจำได้คือ คุณพระนรราชจันอง ประจํากรมพาณิชย์ คุณหลวงอิงค์ ฯ อธิบดีกรมเกษตร ฯ คุณชลสมานนท์ ประจํากรมพาณิชย์ และเจ้าคุณเฉลิมอากาศ ในฐานะประธานกรรมการบริษัทข้าวไทย โดยมากำหนดถึงว่า ประเทศไทยมีวัตถุดิบคือปอ และขยายเนื้อที่การเพาะปลูกได้โดยไม่จำกัด เหตุใดจึงจะต้องซื้อกระสอบจากอินเดีย เป็นเหตุให้เสียเงินปี ๆ หนึ่งหลายสิบล้านบาท ได้มีการทดลองคัดเลือกพันธุ์ ปอ วิธีพอกปอ ตลอดจนการถนอมเส้นใย ทดลองความเหนียว และ ยังได้มีการผสมเส้นใยของปอกะเจาะเข้ากับปอแก้วทอกระสอบด้วยเครื่องทอคิดขึ้นเอง ท่านรัฐมนตรี-

ศรีและคณะเคยเดินทางไปดูไร่ปอกะเจาที่ปลูกอยู่ตามริมฝั่งลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาในแถบจังหวัดอยุธยา
สิงห์บุรี ชัยนาท และอ่างทอง นอกจากนั้นท่านยังได้ริเริ่มการทดลองนำวัตถุดิบอื่น ๆ มาใช้ให้
เป็นประโยชน์ในการทอกระสอบอีก คือนำกระจู่มมาทอเป็นกระสอบสองชั้น ทดลองบรรจุข้าว
๕๐ กก. ทั้งจากที่สูง ๒๐ เมตร จึงทราบว่ากระสอบทำด้วยกระจู่มใช้บรรจุข้าวไม่ได้ ท่านก็มี
ได้ละความพยายาม พยายามทดลองความเหนียวของเส้นปอจนเป็นผลสำเร็จ จึงได้เสนอโครงการ
ต่อรัฐบาลขอตั้งโรงงานทอกระสอบ และขอซื้อเครื่องจักรจากเมืองเทียนสิน ประเทศจีน ก็พอดี
เกิดสงครามโลกครั้งที่ ๒ เสียก่อน

หลังจากเมื่อเกิดสงครามมหาเอเชียบูรพาขึ้นเมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ มีการ
ปรับปรุงกระทรวงทบวงกรมอีกครั้งหนึ่ง ยกฐานะกรมพาณิชย์ ขึ้นเป็นกระทรวงพาณิชย์ กรม
อุตสาหกรรม เป็นกระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงพาณิชย์ ใหม่จึงมีหน่วยงานที่ขึ้นโดยตรง
นอกจากสำนักปลัดกระทรวงและสำนักเลขาธิการรัฐมนตรีแล้ว ก็มี กรมการสนเทศ กรมการค้า
ต่างประเทศ กรมการค้าภายใน กรมทะเบียนการค้า กรมควบคุมการค้า และกรมส่งเสริม
องค์การค้า คุณพระบริรักษ์ ฯ คัจจจากกระทรวงเศรษฐกิจ ไปเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวง
การคลัง

เมื่อสงครามเลิกแล้ว คุณหม่อมจะเป็น พ.ศ. ๒๔๙๑ รัฐบาลได้แต่งตั้งให้ท่านมาเป็น
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ หรือกระทรวงเศรษฐกิจเดิมอีกครั้งหนึ่ง ท่านก็บังงานเรื่อง
พืชไร่อีก คือ มีเสียงพูดกันว่า ชาวไร่ต่าง ๆ ทางภาคกลางต้องขาดทุนเพราะราคาตลาดต่ำ
มาก คราวนี้ท่านสั่งมายังกรมการสนเทศให้กองสำรวจพาณิชย์ภัณฑ์สืบให้ชัดถึงต้นตอว่าขาดทุน
จริงหรือไม่ เจ้าหน้าที่กองสำรวจพาณิชย์ภัณฑ์ได้สอบถามไปยังพาณิชย์จังหวัดแล้วรายงานเสนอ
ให้ทราบ เพื่อหาทางช่วยชาวไร่ต่อไป ครั้น ท่านมาบริหารกระทรวงพาณิชย์อยู่ ๓ ปี ก็มีเหตุ
อันเป็นความผันผวนทางการเมืองทำให้ท่านต้องไปดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง
อีกครั้งหนึ่ง

ท่านเข้ามาเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจอีกครั้งเป็นครั้งที่ ๓ เมื่อปี ๒๕๐๐
ครั้งที่ ๓ ท่านอยู่ได้หนึ่งปี ก็เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง จึงได้หมดภาระในทางราชการ
กลับมามีพักผ่อนอยู่กับบ้าน

เท่าที่ผมทราบถึงวิธีการบริหารงานของคุณพระบริรักษ์ ฯ นั้น มิใช่ที่ผมจะอยู่ใกล้
 ขิดเป็นคนสนิทของท่านก็หาไม่ แต่หากผมเคยอยู่แผนกสารบรรณกรมพาณิชย์ ย่อมจะมีงานผ่าน
 ไปมาอยู่เป็นนิจ และในระยะหลัง ผมอยู่กองสำรวจพาณิชย์ภัณฑ์ กรมการสนเทศ เป็นสาย
 งานสุดท้ายที่รับบัญชาจากผู้บังคับบัญชาสูงสุดในกระทรวง จึงได้ทราบงานริเริ่มส่งเสริมผลิตผล
 ไทยของท่านรัฐมนตรีค่อนข้างละเอียด เมื่อผมค้นดูเรื่องเดิม เคยเห็นท่านทำบันทึกด้วยลายมือ
 ของท่านเอง ร่างหนังสือด้วยลายมือของท่านเองแทนที่ท่านจะเรียกข้าราชการผู้น้อยไปเขียนตาม
 คำบอก หรือสั่งให้หัวหน้าแผนกไปกร่างมาดู คุณพระบริรักษ์ ฯ เป็นผู้บังคับบัญชาที่สั่งงานแก่
 ผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความละเอียดกระจำแจ้ง และไม่เคยลืมนั่งงานอะไรไว้แก่ผู้ใดให้ปฏิบัติ
 อย่างไร ซึ่งผู้ใต้บังคับบัญชา ไม่มีทางที่จะปฏิบัติอย่างอื่นไปได้

ในส่วนตัวของผมถึงแม้ว่าจะอยู่ห่างไกลสุดในสายงานบังคับบัญชาของท่าน แต่ผมก็ได้
 ศึกษาวิธีการบริหารการสั่งงานของท่านเป็นลำดับจากแฟ้มที่ผมเก็บไว้ ความรู้สึกของผมนั้น ผม
 รู้สึกรักและเคารพท่านด้วยจิตใจของผมจริง ๆ ท่านไม่เคยมีอคติต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ผมเข้าใจว่า
 ท่านที่เคยอยู่ใต้บังคับบัญชาของท่านก็คงจะมีความรู้สึกเช่นเดียวกับผม เมื่อท่านพ้นราชการไปแล้ว
 ผมได้มีโอกาสดูความคารวะต่อท่านหลายครั้งในงานพิธีต่าง ๆ ในการทำบุญคล้ายวันเกิดของ
 ท่านครั้งสุดท้ายผมก็เคยมากราบท่าน ซึ่งท่านจำชื่อผมได้อย่างแม่นยำ เมื่อท่านพ้นราชการมาแล้ว
 นี้เอง ทั้งนี้เพราะผมมีคติประจำใจอยู่อย่างหนึ่งคือ การไปคารวะผู้ใหญ่ที่ควรแก่การเคารพ เมื่อ
 ท่านพ้นราชการไปแล้วเป็นการแสดงความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณและเป็นสิริมงคลแก่ตัวผมเองด้วย

เมื่อสนทนากับคุณพระบริรักษ์ ฯ ผู้ซึ่งครั้งหนึ่งเคยเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดของผม
 เหมือนกับที่ผมขาดญาติผู้ใหญ่ที่เคารพของผมไปอีกท่านหนึ่ง จึงตั้งจิตสัจจาธิฐานขอ
 กรรมดีที่ท่านได้ประกอบไว้ในภพนี้จึงมีผลดีท่านในสัมปรายภพนั้นเทอญ.

มานพ เทพวัลย์

ที่ปรึกษาการพาณิชย์ประจำสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงโคกเคียว

พณฯ พลเอก เปา เพ็ชรเลิศ บริภัณฑ์ยุทธกิจ อนุสรณ์ของการท่าเรือแห่งประเทศไทย

จากรายงานและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ๓ นาย ซึ่งสันนิบาตชาติส่งมา
สำรวจภาวะเศรษฐกิจและการค้าของประเทศไทย ในปี ๒๔๗๑ ตามคำขอร้องของ
รัฐบาลไทยสมัยนั้น โดยเฉพาะใจความสำคัญที่ว่า ถ้าจะฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเท
ชไทยให้ดีขึ้นแล้ว จะต้องขุดลอกสันดอนที่ปากน้ำเจ้าพระยาและสร้างท่าเรือที่ทันสมัย
ขึ้นใหม่ที่ตำบลคลองเตย กรุงเทพฯ นั้น รัฐบาลไทยได้ตั้งต้นศักราชของกิจการท่า
เรือขึ้น โดยได้วางแผนดำเนินงานสร้างท่าเรือใหม่และขุดลอกสันดอนปากน้ำเจ้าพระยา
ทันที กล่าวคือ ได้ตั้งคณะกรรมการจัดสร้างท่าเรือขึ้นในปี ๒๔๗๘ ประกอบด้วย
พันเอก พระบริภัณฑ์ยุทธกิจ (พลเอก เปา เพ็ชรเลิศ บริภัณฑ์ยุทธกิจ) รัฐมนตรี
ว่าการกระทรวงเศรษฐกิจ ขณะนั้นเป็นประธานกรรมการ พร้อมด้วยกรรมการผู้เชียว
ชาญในสาขางานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

งานสำคัญของคณะกรรมการจัดสร้างท่าเรือ คือการเวนคืนที่ดินที่ตำบลคลองเตย และ
ประกวดออกแบบสร้างท่าเรือ กับได้เชิญผู้เชี่ยวชาญจากประเทศเยอรมันนี้มาสำรวจและออกแบบ
รายละเอียดการก่อสร้างท่าเรือ พร้อมทั้งควบคุมการก่อสร้างร่วมกับสำนักงานท่าเรือกรุงเทพ ฯ
ซึ่งจัดตั้งขึ้นในปี ๒๔๘๑ ส่วนการขุดลอกสันดอนปากน้ำเจ้าพระยาได้มอบให้กรมอุทกศาสตร์
ดำเนินการ โดยส่งเรือขุดสันดอนและส่งเจ้าหน้าที่ไปดูงานการขุดลอกร่องน้ำ ณ ต่างประเทศ
สำนักงานท่าเรือกรุงเทพ ฯ บนตรงต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจจนถึง พ.ศ.
๒๔๘๔ จึงได้โอนมาขึ้นอยู่กับอำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม โดยให้กรม
การขนส่งเป็นผู้ดูแลโดยใกล้ชิด กิจการท่าเรือได้ประสบปัญหายุ่งยากและอุปสรรคนานาประการ
รวมทั้งได้ผ่านภาวะสงครามมาได้อย่างประหลาด รัฐบาลได้จัดตั้งคณะกรรมการจัดวางนโยบาย
และควบคุมกิจการของสำนักงานท่าเรือกรุงเทพ ฯ โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมเป็น
ประธานกรรมการ ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อใหม่เป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาสำนักงานท่าเรือกรุงเทพ ฯ
โดยเพิ่มกรรมการอีกหลายท่าน ข้อยื่น่าสังเกตก็คือ มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ (พระ
บริภัณฑ์ยุทธกิจ) เป็นกรรมการรวมอยู่ด้วย

กิจการท่าเรือได้พัฒนามาตามลำดับ จนกระทั่งรัฐบาลเห็นความจำเป็นที่จะให้สำนักงานท่าเรือกรุงเทพ ฯ ดำเนินการแบบองค์การอิสระ เพื่อให้งานดำเนินไปโดยรวดเร็วทันความต้องการของผู้ใช้ท่าเรือ ประกอบกับรัฐบาลได้กู้เงินจากธนาคารโลกมาบำรุงกิจการท่าเรือกรุงเทพ ฯ โดยขุดลอกสันดอนและข่ออุปกรณต่าง ๆ ด้วย ฉะนั้นในปี ๒๔๙๔ จึงได้มีพระราชบัญญัติจัดตั้งการท่าเรือแห่งประเทศไทยขึ้นเป็นเอกเทศ เพื่อรับโอนกิจการของสำนักงานท่าเรือกรุงเทพ ฯ มาดำเนินการและพัฒนากิจการต่อไปตามวัตถุประสงค์อำนาจหน้าที่และรายละเอียดที่ปรากฏในพระราชบัญญัติการท่าเรือแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๔๙๔ ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๔๙๔ เป็นต้นไป

บัดนี้ ท่าเรือกรุงเทพ ฯ ของการท่าเรือแห่งประเทศไทยเป็นศูนย์บริการขนถ่ายสินค้าและการเดินเรือระหว่างประเทศ รับใช้ประเทศชาติและประชาชนด้วยบริการและอุปกรณ์อย่างทันสมัย ประกอบกับมีโครงการที่จะดำเนินการตามแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติต่อไปโดยไม่หยุดยั้ง

ความสำเร็จและภาคภูมิใจของการท่าเรือแห่งประเทศไทยปัจจุบัน เมื่อระลึกถึงเสกการแห่งการเริ่มต้นกิจการท่าเรือ การดำเนินงานต่าง ๆ ตั้งแต่ต้นมา รวมทั้งการจัดตั้งสำนักงานท่าเรือกรุงเทพ ฯ และการจัดตั้งการท่าเรือแห่งประเทศไทยเป็นเอกเทศ บุคคลผู้อยู่เบื้องหลังความสำเร็จและมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งร่วมกับบุคคลอื่น ๆ ตลอดมา จนกระทั่งวาระสุดท้ายได้มาถึง คือ ฯพณฯ พลเอก เภา เพียรเลิศ บริภัณฑ์ยุทธกิจ ฯพณฯ ได้บำเพ็ญกรณียกิจอันเป็นคุณประโยชน์แก่ประเทศชาติไว้มากมายหลายด้านหลายประการด้วยกัน สถานะและบทบาทของ ฯพณฯ ในตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่าง ๆ เช่น กระทรวงเศรษฐกิจ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงเกษตร และกระทรวงการคลังกิตติ ในคณะรัฐมนตรีชุดซึ่งมี พลเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา และ จอมพล ป. พิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรีในวาระต่าง ๆ กิตติ เป็นที่ตระหนักทั่วไปว่า ด้วยความสามารถ ความเสียสละ และความ “เพียรเลิศ” ของ ฯพณฯ ได้เป็นพลังสำคัญและเป็นปัจจัยบันดาลให้ราชการและกิจการในอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ รวมทั้งที่เกี่ยวข้องดำเนินไปได้ผลดียิ่ง โดยเฉพาะกิจการของการท่าเรือแห่งประเทศไทยตั้งแต่เริ่มแรกและพัฒนา ต่อมาได้อยู่ในความเอาใจใส่สนใจ ช่วยเหลือ ดำเนินกิจการ ปรับปรุง ส่งเสริม

ทุกประการเท่าที่อยู่ในวิสัยสามารถจะทำให้ดีที่สุดได้ ฯพณฯ ได้ติดตามข่าวและรายงานความก้าวหน้าของการทำเรือแห่งประเทศไทยอยู่เสมอ แม้จะพ้นจากหน้าที่ราชการไปแล้ว ก็ยังสนใจและให้ข้อสังเกตเป็นทางประกอบการพิจารณาดำเนินงาน เช่น การสร้างเขื่อนภูมิพล อาจมีผลกระทบต่อการศึกษาในร่องน้ำสันดอนเจ้าพระยา กล่าวคือ จะมากหรือน้อยลง ก็ขอให้ตรวจสอบสถิติและข้อเท็จจริงเปรียบเทียบไว้เป็นทางพิจารณาแก้ไขป้องกันตามควรแก่กรณี เป็นต้น

การทำเรือแห่งประเทศไทยอันเป็นรัฐวิสาหกิจสาธารณูปโภคเป็นอนุสรณ์สำคัญส่วนหนึ่งแห่งความ “เพียรเลิศ” ของ ฯพณฯ ซึ่งการทำเรือแห่งประเทศไทยยังรำลึกถึงด้วยความซาบซึ้งในกรณีศึกษาของ ฯพณฯ ที่มีต่อกิจการและความเป็นมาของการทำเรือแห่งประเทศไทยด้วยความกตัญญูเป็นอย่างยิ่ง ขอให้เกียรติประวัติและผลงานอันดีเด่นของ ฯพณฯ ซึ่งได้ประทับตราตรึงใจผู้อยู่เบื้องหลัง จงเป็นตัวอย่างแก่พนักงานและผู้ปฏิบัติงานทั้งหลายที่จะจำเริญรอยตามปฏิปทาแห่งความ “เพียรเลิศ” เพื่อประโยชน์ของรัฐและประชาชนตลอดไปชั่วฟ้าดินสลาย.

การทำเรือแห่งประเทศไทย

พลเอก เภา เพียรเลิศ บริภัณฑ์ยุทธกิจ

ผู้ตั้งการค้าข้าวมาสู่คนไทย

ชาวนาของเราปลูกข้าวกันมาตั้งแต่ดึกดำบรรพ์ เพราะว่าข้าวเป็นอาหารหลักของคนไทย แต่เดิมก็ปลูกกันเพื่อพอเพียงสำหรับบริโภคในครัวเรือน ต่อมาก็ขายส่วนที่เกินความต้องการของคนออกมาเป็นสินค้าในตลาด เพื่อให้ได้เงินตรามาซื้อสิ่งของที่จำเป็นอย่างอื่นที่ตนมิได้ผลิต การทำนาเป็นงานที่เหนื่อยยากหลังขดหลังแบ้งเพียงใจคน ผู้ที่ทำนาเท่านั้นที่จะตอบได้ถูกต้อง ชาวนาถูกยกย่องอยู่เสมอว่า เป็นกระดูกสันหลังของประเทศ แต่สวัสดิภาพของชาวนาของเราได้รับการเหลียวแลน้อยที่สุด เมื่อถึงคราวที่ชาวนามาผลิตผลของเขาออกมาจำหน่าย ผู้ที่เขาต้องประจันหน้าในการซื้อขายเกือบจะไม่มีคนไทยเลย ทั้งนี้ เพราะการค้าทุกระดับ หลังจากข้าวหลุดจากมือชาวนาแล้ว เช่น การสีข้าว การค้าข้าวทางลำน้ำและทางรถไฟ การขายปลีกร้างสาร การส่งข้าวออกไปจำหน่ายต่างประเทศอยู่ในมือของคนต่างต่างทั้งสิ้น โรงสีอยู่ในมือของคนจีน หลงจู้ (หรือผู้ซื้อข้าวประจำโรงสี) บางคนอยู่ในเมืองไทย ๓๐-๔๐ ปี พุทธิไทยได้เพียงไม่กี่คำ เพราะผู้ที่เขาติดต่อซื้อขายด้วยคือพ่อค้าข้าวทางลำน้ำและทางรถไฟ ล้วนแต่เป็นคนเชื้อชาติเดียวกับเขา เขาจึงไม่จำเป็นต้องใช้ภาษาไทย ส่วนผู้ส่งข้าวออกไปจำหน่ายต่างประเทศเป็นบริษัทฝรั่งใหญ่ ๆ เพียงห้าหกราย มีบริษัทอินเดียบ้าง และบริษัทจีนบ้าง แต่บริษัทที่เป็นของคนไทยค้าขายประเภทนี้หาไม่ได้เลย โดยเฉพาะบริษัทฝรั่งนั้น มีการรวมหัวกันเป็น pool ที่จะซื้อข้าวจากโรงสีในราคาเดียวกัน ดังนั้นจะเห็นได้ชัดว่าความร่ำรวยที่เกิดขึ้นจากการค้าข้าวในระยะนั้น ไม่มีทางได้ไหลกลับไปสู่ชาวนาผู้หลังขดหลังแบ้งของเราเลย

ลอยหลังไปประมาณ ๓๓ ปี พ.อ. พระบริภัณฑ์ยุทธกิจ (ยศและบรรดาศักดิ์ของท่านในขณะนั้น) ได้เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐการ ท่านผู้สูงส่งเลือกทหารร้อยเปอร์เซ็นต์ และท่านเคยทำงานส่วนใหญ่ฝ่ายพลเรือน ท่านจึงมีสายตายาวกว่าผู้อื่น ท่านคำนึงถึงความต้องการของประเทศในยามสงบว่าจะเป็นอย่างไร ? และถ้ามีเหตุฉุกเฉินเกิดขึ้นแก่บ้านเมือง ความต้องการจะเป็นอย่างไร ? นอกจากนั้นท่านได้พิจารณาถึงความทุกข์ยากของชาวนา ซึ่งดูเหมือนว่าจะไม่มีโอกาสได้เงยหน้าอ้าปากกับเขาได้เลย ด้วยความคิดนั้น และโดยความเห็นชอบของ

รัฐบาลในขณะนั้น ท่านจึงได้เป็นผู้ให้กำเนิดแก่บริษัทข้าวไทย จำกัด ขึ้นมาเมื่อปลายปี พ.ศ. ๒๔๘๑ (ขณะนั้นเรียกว่า “บริษัทข้าวสยาม จำกัด”) โดยมีวัตถุประสงค์ใหญ่ ๆ ๔ ประการ คือ

๑. เพื่อควบคุมราคาข้าวเปลือกและข้าวสารภายในประเทศมิให้ขึ้นลงโดยไม่มีเหตุผล และเพื่อรักษาราคาข้าวไว้ในระดับที่สมควร
๒. เพื่อทำการค้าข้าวโดยตรงกับต่างประเทศ และรักษาชื่อเสียงคุณภาพของข้าวไทย
๓. เพื่อให้ตลาดข้าวของไทยซึ่งแต่เดิมอยู่ที่สิงคโปร์และฮ่องกงมาอยู่ที่กรุงเทพฯ ฯ
๔. ฝึกฝนคนไทยให้มีความรู้ความสามารถในงานอุตสาหกรรมโรงสี และการค้าข้าว

วัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้ บริษัทข้าวไทย จำกัด ได้ปฏิบัติสำเร็จผลล่วงเป็นลำดับมาตั้งแต่ก่อนเกิดสงครามเอเชียบูรพาและระหว่างสงคราม

พ.อ. พระบริภัณฑ์ยุทธกิจดำเนินนโยบายของท่านอย่างสุขุม ท่านไม่ได้หักโค่นชาวต่างดาวซึ่งมีอิทธิพลในทางการค้าฝังแน่นเป็นเวลานานอยู่แล้วในประเทศไทย แต่ท่านพยายามหาทางสนับสนุนกิจการของคนไทยให้แข็งแรงขึ้นมา จนในที่สุดสามารถเรียกร้องให้ฝ่ายต่างดาวเข้ามาร่วมมือกันได้ ท่านเป็นผู้สร้างลัทธิที่เรียกว่า “ไทยสม” หมายความว่าเป็นคนไทย จะทำอะไรก็ต้องนึกถึงประโยชน์ของคนไทยเป็นเบื้องแรก

อาจกล่าวได้ว่า ถ้ามิได้เกิดจากการริเริ่มของท่านแล้ว คนไทยก็คงยังไม่มีโอกาสเข้ามามีส่วนในการค้าข้าวเหมือนอย่างทุกวันนี้

อนุสาวรีย์สำหรับท่านมิใช่รูปแกะสลักด้วยโลหะหรือหินอ่อน หากแต่เป็นกิจการ, โรงงานหลายชนิดที่มั่งคั่ง ซึ่งเราอาจเห็นได้รอบ ๆ ตัวเรา และถ้าไม่บอกก็ไม่เห็นมีใครค่อยทราบเท่าใดนัก

ขอให้คุณความดีที่ท่านได้สร้างสมไว้ให้แก่ประเทศชาติ จงดลบรรดาลให้ท่านประสบสันติสุขในสัมปรายภพชั่วนิรันดร์ เทอญ.

บริษัท ข้าวไทย จำกัด

๒๔ มิถุนายน ๒๕๑๓

คำไว้อาลัย

พล. อ. เภา เพ็ชรเลิศ บริภัณฑ์ยุทธกิจ

หอการค้าไทย รู้สึกเป็นเกียรติอย่างสูง ที่กระทรวงเศรษฐกิจขอให้ร่วมเขียนคำไว้อาลัยในการจัดพิมพ์หนังสือเพื่อเป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ พล. อ. เภา เพ็ชรเลิศ บริภัณฑ์ยุทธกิจ อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจสามสมัย ซึ่งจะพระราชทานเพลิงศพในเร็ว ๆ นี้

พล. อ. เภา เพ็ชรเลิศ บริภัณฑ์ยุทธกิจ ท่านเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงและมีความสำคัญยิ่งในวงการเศรษฐกิจ — การค้าของประเทศไทยคนหนึ่ง เพราะท่านได้เคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจมาแล้วรวมทั้ง ๓ สมัยด้วยกัน คือสมัยแรก ระหว่างวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๘ ถึงวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๕ สมัยที่ ๒ ระหว่างวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๔๙๑ ถึงวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๔๙๔ และสมัยที่ ๓ ระหว่างวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๐๐ ถึงวันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๐๐ ชีวิตของท่านได้มีโอกาสคลุกคลีอยู่กับกระทรวงเศรษฐกิจมาเป็นเวลานาน และตลอดระยะเวลาที่ท่านดำรงตำแหน่งนี้ ท่านได้เป็นผู้มีส่วนทำการส่งเสริมเผยแพร่ธุรกิจการค้าของประเทศไทย ทั้งด้านภายในและกับต่างประเทศให้เจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าขึ้นตามลำดับ ท่านได้เป็นผู้มีส่วนสำคัญในการริเริ่มก่อตั้งหน่วยงานในอันที่จะพัฒนาการค้าธุรกิจการค้าของประเทศที่สำคัญ ๆ หลายแห่ง อาทิเช่น การทำเรือแห่งประเทศไทย บริษัทข้าวไทย จำกัด ฯ รวมทั้งสถาบันด้านอุตสาหกรรมและการเงินอีกมาก นับว่าท่านได้บำเพ็ญกรณียกิจอันเป็นคุณประโยชน์ ในทางเศรษฐกิจไว้ให้แก่บ้านเมืองเป็นอันมากประการ

ในส่วนที่เกี่ยวกับ หอการค้าไทย นั้น พล.อ. เปา เพียรเลิศ บริษัทวิทยุทอกิจ ได้
 เอาใจใส่ให้ความสนับสุนน และช่วยเหลือกิจของหอการค้าไทยมาด้วยดีตลอดระยะเวลาที่ท่าน
 ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีเศรษฐกิจครั้งที่ ๓ สมัย ท่านมีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะให้หอการค้า
 ไทย ซึ่งเป็นสถาบันรวมของพ่อค้าได้มีบทบาทอันสำคัญในอันที่จะสร้างเศรษฐกิจของชาติให้มี
 เสถียรภาพ นับว่า ท่านมีพระคุณแก่หอการค้าไทยอย่างยิ่ง แม้วิญญานของท่านจะจากโลกนี้
 ไปแล้ว แต่คุณงามความดีที่ท่านได้กระทำไว้แล้วด้วยดี จงจารึกอยู่ในความทรงจำของผู้ที่อยู่เบื้อง
 หลังอย่างมิรู้ลืม

รูป ชัยดี มัจฉานัน นาม โคตุดัน น ชัยดี

หอการค้าไทย

พระราชบัญญัติ

ควบคุมการส่งออกป็นอกและการ
นำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้าบางอย่าง

พุทธศักราช ๒๔๘๒

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล

คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร)

ลงวันที่ ๔ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๘๐

อาทิตย์ที่พอลภา

พล. อ. เจ้าพระยาพิชเชนทรโยธิน

ตราไว้ ณ วันที่ ๒๐ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๘๒

เป็นปีที่ ๖ ในรัชกาลปัจจุบัน

โดยที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติว่า สมควรควบคุมการส่งออกป็นอกและการนำเข้ามาใน
ราชอาณาจักรซึ่งสินค้าบางอย่าง

จึงมีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยคำแนะนำและยินยอมของสภา
ผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า “พระราชบัญญัติควบคุมการส่งออกป็นอก
และการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้าบางอย่าง พุทธศักราช ๒๔๘๒”

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ เพื่อเหตุแห่งความมั่นคงสาธารณะ สาธารณสุขและสาธารณประโยชน์
อันใด ให้มีการควบคุมสินค้าบางอย่างซึ่งส่งออกป็นอกหรือนำเข้าในราชอาณาจักรได้

สินค้าอันจะตกอยู่ในข่ายแห่งความควบคุมตามความในวรรคก่อน การอนุญาตให้ส่งออกหรือนำเข้ามา การกำหนดจำนวนหรือน้ำหนักในการส่งออกหรือนำเข้ามาและการห้ามมิให้ส่งออกหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้าเหล่านั้น ให้กำหนดขึ้นโดยพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๔ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจเป็นผู้ดำเนินการควบคุมการส่งออกและการนำเข้ามาซึ่งสินค้าที่ถูกควบคุม

มาตรา ๕ ให้มีคณะกรรมการควบคุมการส่งออกหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้าที่ถูกควบคุมชั้นคณะหนึ่ง ประกอบด้วย

ปลัดกระทรวงเศรษฐกิจ

เป็นประธาน

อธิบดีกรมพาณิชย์ และอธิบดีกรมศุลกากร

เป็นกรรมการ

โดยตำแหน่ง กับกรรมการอื่นอีกอย่างน้อย ๔ นาย ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจจะได้แต่งตั้งขึ้นโดยอนุมัติคณะรัฐมนตรี และประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๖ ให้คณะกรรมการมีหน้าที่ให้คำแนะนำปรึกษาแก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจ ในเรื่องต่อไปนี้

(๑) สินค้าที่ควรควบคุม

(๒) การอนุญาตให้ส่งออกหรือนำเข้า

(๓) จำนวนหรือน้ำหนักที่จะส่งออกหรือนำเข้า

(๔) การห้ามมิให้ส่งออกหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักร และ

(๕) โดยทั่วไป การใด ๆ อันเกี่ยวแก่การจัดการควบคุมให้ดียิ่งขึ้น

มาตรา ๗ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังมีอำนาจกำหนดเมืองท่าหรือที่ที่จะต้องส่งออกหรือนำเข้ามาหรือผ่านไป ซึ่งสินค้าที่ถูกควบคุม

มาตรา ๘ บทกฎหมายว่าด้วยกรมศุลกากร และอำนาจพนักงานศุลกากรตามกฎหมายว่าด้วยกรมนี้ เฉพาะอย่างยิ่งว่าด้วย การตรวจของและป้องกันลักลอบหนีศุลกากร การตรวจค้นและยึดและริบของ หรือการจับกุมผู้กระทำความผิด การแสวงหาเงิน และการฟ้องร้องนั้น ให้ใช้แก่การ

ส่งออกไปหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักร ซึ่งสินค้าอันอยู่ในความควบคุมตามพระราชกฤษฎีกา
ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๙ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามพระราชกฤษฎีกา ออกตามความในมาตรา ๓ มีความ
ผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือจำคุกไม่เกินสามปี หรือทั้งปรับทั้งจำ

มาตรา ๑๐ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการ
คลังมีหน้าที่รักษาการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ มีอำนาจแต่งตั้งเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการควบ
คุม และมีอำนาจออกกฎกระทรวงวางระเบียบการเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามบทแห่งพระราช
บัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

จอมพล ป. พิบูลสงคราม

นายกรัฐมนตรี

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๖๑ ตอนที่ ๑ วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๗

พระราชบัญญัติ

ควบคุมการส่งออกป็นอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักร
ซึ่งสินค้าบางอย่าง
(ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๔๗

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล
คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร)

ลงวันที่ ๔ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๔๐

และวันที่ ๑๖ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๔๔

อาทิตย์ทิพอาภา

ปรีดี พนมยงค์

ตราไว้ ณ วันที่ ๑๑ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๔๖

เป็นปีที่ ๑๐ ในรัชกาลปัจจุบัน

โดยที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติว่า สมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการ
ส่งออกป็นอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักร ซึ่งสินค้าบางอย่าง

จึงมีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภา
ผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า “พระราชบัญญัติควบคุมการส่งออกป็นอก
และการนำเข้ามาในราชอาณาจักร ซึ่งสินค้าบางอย่าง (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๔๗”

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติควบคุมการส่งออกป็นอก
และการนำเข้ามาในราชอาณาจักร ซึ่งสินค้าบางอย่าง พุทธศักราช ๒๕๔๒ และให้ใช้
ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๐ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการควบคุม และออกกฎกระทรวงกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมในอัตราไม่เกินสิบบาท และวางระเบียบการเพื่อปฏิบัติการตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้”

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

จอมพล ป. พิบูลสงคราม

นายกรัฐมนตรี

พระราชบัญญัติ

ควบคุมการส่งออกป็นอก และการนำเข้ามาใน
ราชอาณาจักรซึ่งสินค้าบางอย่าง (ฉบับที่ ๓)

พ.ศ. ๒๔๙๐

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช

คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

รังสิต กรมขุนชัยนาทนเรนทร

พระยามานวราชเสวี

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๙๐

เป็นปีที่ ๒ ในรัชกาลปัจจุบัน

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการส่งออกป็นอกและการ
นำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้าบางอย่าง

พระมหากษัตริย์ โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา จึงมีพระบรมราชโองการให้
ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติควบคุมการส่งออกป็นอกและ
การนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้าบางอย่าง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๔๙๐”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวัน ประกาศในราชกิจจา
นุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัติควบคุมการส่งออกป็นอก
และการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้าบางอย่าง พุทธศักราช ๒๔๘๒ และให้ใช้
ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๓ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามพระราชกฤษฎีกาออกตามความในมาตรา ๓ มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี และปรับห้าเท่าราคาสินค้าที่นำเข้าหรือนำออกนอกราชอาณาจักร ก็มิให้รับสินค้ารวมทั้งสิ่งที่ใช้บรรจุและพาหนะใด ๆ ที่ใช้ในการบรรทุกสินค้า รวมถึงพาหนะที่ใช้ลากจูงพาหนะบรรทุกสินค้านั้นเสีย โดยมีต้องค้ำประกันว่าจะเป็นบุคคลใด และเจ้าของจะได้อำนาจในการกระทำผิดนั้นด้วยหรือไม่ และให้ส่งถอนใบประกาศนียบัตรเดินเรือทะเลชายฝั่งของนายเรือผู้นั้นเสีย

ค่าปรับในวรรคก่อนนั้น ให้แบ่งจ่ายเป็นค่าสินบน และค่ารางวัลแก่ผู้นำจับและผู้จับส่วนในห้า

ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดไม่ชำระค่าปรับ การจ่ายเงินค่าสินบนและค่ารางวัล ให้จ่ายจากเงินที่ได้จากการขายของกลางซึ่งถูกริบไว้

“การแบ่งเงินค่าสินบนและค่ารางวัลผู้นำจับและผู้จับนั้น ให้ออกเป็นกฎกระทรวง”

มาตรา ๔ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้.

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
พลเรือตรี ถ. ชำรงนาวาสวัสดิ์

นายกรัฐมนตรี

พระราชบัญญัติการบัญชี

พุทธศักราช ๒๔๘๒

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล

คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร ลงวันที่ ๔ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๘๐)

อาทิตยทิพอาภา

พล. อ. เจ้าพระยาพิชเชนทรโยธิน

ตราไว้ ณ วันที่ ๒๗ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๘๒

เป็นปีที่ ๖ ในรัชกาลปัจจุบัน

โดยที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติว่า สมควรให้บุคคลผู้ประกอบกิจการบางประเภททำบัญชีให้เป็นไปโดยระเบียบอันดี

จึงมีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า "พระราชบัญญัติการบัญชี พุทธศักราช ๒๔๘๒"

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐการมีหน้าที่รักษาการ ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มอบอำนาจแต่งตั้งเจ้าพนักงานและออกกฎกระทรวงกำหนดกิจการอื่น ๆ เพื่อปฏิบัติงานให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑

บททั่วไป

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่ข้อความจะแสดงให้เห็นเป็นอย่างอื่น

(๑) “รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติ

(๒) “สารวัตรใหญ่บัญชี” หมายความว่า เจ้าพนักงานซึ่งรัฐมนตรีได้แต่งตั้งให้เป็นผู้ปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติ และหมายความรวมถึงผู้ทำการแทนด้วย

(๓) “สารวัตรบัญชี” หมายความว่า พนักงานซึ่งรัฐมนตรีได้แต่งตั้งให้เป็นผู้ปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติ และหมายความรวมถึงผู้ทำการแทนด้วย

มาตรา ๕ ให้รัฐมนตรีมีอำนาจจัดตั้ง

(๑) สำนักงานกลางบัญชี เพื่อปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติทั่วราชอาณาจักร ให้สำนักงานนี้อยู่ภายใต้ความควบคุมของสารวัตรใหญ่บัญชี

(๒) สำนักงานบัญชี เพื่อปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติ ในท้องที่ซึ่งรัฐมนตรีเห็นสมควร ให้สำนักงานนี้อยู่ภายใต้ความควบคุมของสารวัตรบัญชี และขึ้นตรงต่อสำนักงานกลางบัญชี

หมวด ๒

การทำบัญชี

มาตรา ๖ ให้รัฐมนตรีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษาว่า กิจการดังจะกล่าวต่อไปนี้ทุกประเภท หรือประเภทหนึ่งประเภหิตใด ในท้องที่ใดจะต้องทำบัญชี คือ

(๑) “การประกอบกิจการซึ่งต้องจดทะเบียนการค้าตามประมวลรัษฎากร”

(๒) การซื้อขายที่ดิน

(๓) โรงแรม

(๔) การเป็นนายหน้า หรือตัวแทนค้าต่าง

(๕) การรับขนโดยเรือกล หรือรถยนต์ประจำทาง

(๖) การรับขนโดยรถไฟ หรือรถราง

(๗) การรับขนทางทะเล

(๘) การรับขนทางอากาศ

(๙) การขายทอดตลาด

(๑๐) การแลกเปลี่ยนเงินตรา การให้กู้ยืมเงิน การธนาคาร การเครดิตฟองซิเออร์ หรือการไต่สวน

(๑๑) การประกันภัย

(๑๒) การรับจ้างทำของประเภทซึ่งรัฐมนตรีจะได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

การประกาศวันให้เริ่มทำบัญชีนั้น ให้ประกาศให้ทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า ๖๐ วัน บุคคลใดประกอบกิจการภายหลังวันที่รัฐมนตรีประกาศไว้แล้ว ให้ทำบัญชีตั้งแต่วันที่

ได้เริ่มประกอบกิจการนั้นเป็นต้นไป

มาตรา ๗ บุคคลซึ่งมีหน้าที่ทำบัญชี คือบุคคลธรรมดาหรือห้างหุ้นส่วน และบริษัทจำกัดที่เป็นนิติบุคคล ซึ่งประกอบกิจการตามมาตรา ๖ เป็นอาชีพปกติ

ในกรณีที่ผู้มหนาททำบัญชีทำการเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญที่มีได้จดทะเบียน ผู้จัดการห้างหุ้นส่วนนั้นเป็นผู้มหนาททำบัญชีตามพระราชบัญญัติ

ในกรณีที่ผู้มหนาททำบัญชีเป็นนิติบุคคล ถ้าเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญหรือห้างหุ้นส่วนจำกัด ผู้จัดการห้างหุ้นส่วนนั้น ถ้าเป็นบริษัทจำกัด กรรมการและผู้จัดการของบริษัทนั้น เป็นผู้มหนาททำบัญชีตามพระราชบัญญัติ

“ในกรณีที่บุคคลซึ่งมีหน้าที่ทำบัญชีมีสำนักงานสาขา ให้มีการจัดทำบัญชีตามพระราชบัญญัติสำหรับสำนักงานสาขานั้น ๆ อีกต่างหาก และให้ผู้จัดการสำนักงานสาขานั้น ๆ เป็นผู้มหนาททำบัญชีตามพระราชบัญญัติ”

มาตรา ๘ “ให้รัฐมนตรีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา ยกเว้นบุคคลซึ่งมีหน้าที่ทำบัญชี ไม่ต้องทำบัญชีบางอย่าง หรือจะยกเว้นไม่ต้องทำบัญชีทั้งหมดก็ได้”

มาตรา ๙ พระราชบัญญัตินี้ มิให้ใช้บังคับแก่

(๑) การค้าเร่ และการค้าแผงลอย

(๒) กิจการที่เสียภาษีโรงค้าตามประมวลรัษฎากรแต่เฉพาะขาย

(๓) กิจการที่ประกอบขึ้นเพื่อบำรุงการศึกษาใด ๆ หรือการกุศล

(๔) กิจการของรัฐบาล

มาตรา ๑๐ “บัญชีซึ่งจะต้องทำตามพระราชบัญญัตินี้ คือ

- (๑) บัญชีสินทรัพย์รวมทังสินค้างอยู่ในครอบครอง
- (๒) บัญชีเงินสด
- (๓) บัญชีลูกหนี้ และบัญชีเจ้าหนี้
- (๔) บัญชีรายวันซื้อ และบัญชีรายวันขาย
- (๕) บัญชีแยกประเภทรายได้ และรายจ่าย

ผู้มีหน้าที่ทำบัญชีจะต้องจัดให้บัญชีที่ต้องทำตามมาตรานี้มีรายการ ข้อความและทำ
ภายในระยะเวลาตามที่กำหนดในกฎกระทรวง”

มาตรา ๑๑ การรับบัญชีนั้น ให้บังคับอย่างน้อย ๑๒ เดือนต่อหนึ่งครั้ง

มาตรา ๑๒ บัญชีนั้นจะให้เป็นภาษาต่างประเทศก็ได้ แต่ให้มีภาษาไทยกำกับ

ไว้ด้วย

มาตรา ๑๓ ทวิ “ให้ผู้มีหน้าที่ทำบัญชี นำสมุดบัญชี ที่จะต้องทำตามความใน
พระราชบัญญัตินี้ ให้สารวัตรบัญชีประทับตรา ณ สถานที่และภายในกำหนดเวลาที่รัฐมนตรี
ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ความในมาตรานี้จะใช้บังคับแก่ผู้มีหน้าที่ทำบัญชีใด ในท้องที่ใด เมื่อใด รัฐมนตรี
จะได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นคราว ๆ”

มาตรา ๑๓ “ในขณะที่ประกอบกิจการอยู่ ผู้มีหน้าที่ทำบัญชีจะต้องเก็บรักษาบัญชี
พร้อมทังหลักฐานประกอบไว้ ณ สถานที่ซึ่งใช้ทำการค่าน ถ้าเป็นร้านสาขาที่ต้องปฏิบัติทำนอง
เดียวกัน ทังต้องเก็บรักษาไว้เป็นเวลาไม่น้อยกว่าสิบปี นับแต่วันที่ได้ลงรายการครั้งสุดท้ายใน
บัญชีนั้น ๆ เป็นต้นไป

ในกรณีที่เกิดการสูญหาย หรือเสียหายจนแก่สมุดบัญชีหรือหลักฐานประกอบให้ผู้มี
หน้าที่ทำบัญชีแจ้งต่อสำนักงานกลางบัญชี หรือสำนักงานบัญชี ในท้องที่เป็นหนังสือให้ทราบถึง
เหตุแห่งการสูญหายหรือเสียหายนั้นภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่ทราบหรือควรทราบถึงการสูญหาย
หรือเสียหายดังกล่าว พร้อมทังหลักฐานอันพึงเชื่อถือได้”

มาตรา ๑๔ “ในกรณีที่มีการเลิกประกอบกิจการไม่ว่าด้วยเหตุใด ๆ เว้นแต่ในกรณีล้มละลาย ให้บุคคลซึ่งมีหน้าที่ทำบัญชีตามพระราชบัญญัตินี้ส่งบัญชีตามมาตรา ๑๐ พร้อมทั้งหลักฐานประกอบของสำนักงานแห่งใหญ่ และสำนักงานสาขาไปยังสำนักงานกลางบัญชี หรือสำนักงานบัญชีในท้องถิ่น ๆ ภายในหกเดือน นับแต่วันเลิกประกอบกิจการนี้

บัญชีและหลักฐานประกอบดังกล่าวในวรรคก่อน ให้สำนักงานบัญชีคืนให้แก่บุคคลนั้นเมื่อได้ตรวจสอบเสร็จแล้ว ในระหว่างที่ยังไม่ได้ส่งคืน ให้บรรดาบุคคลผู้มีส่วนได้เสียตรวจดูได้ โดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม

ความในมาตรานี้ มิให้ใช้บังคับแก่ห้างหุ้นส่วนที่จดทะเบียน และบริษัทจำกัดที่จัดขึ้นตามกฎหมายไทย ซึ่งเลิกประกอบกิจการโดยมีการชำระบัญชี”

มาตรา ๑๕ ให้สารวัตรใหญ่บัญชีมีอำนาจเรียกบุคคลซึ่งมีหน้าที่ทำบัญชีมาสอบถามข้อความเกี่ยวกับการทำบัญชี และในระหว่างเวลาทำงานตามปกติให้สารวัตรใหญ่บัญชีและสารวัตรบัญชี มีอำนาจเข้าไปตรวจสอบในสำนักงานของบุคคล ซึ่งมีหน้าที่ทำบัญชีหรือมีเหตุสงสัยว่ามีหน้าที่ต้องทำบัญชี เพื่อให้การเป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ได้ และเพื่อการนี้ให้มีอำนาจเรียกหลักฐานใด ๆ จากบุคคลซึ่งมีหน้าที่ทำบัญชี หรือมีเหตุสงสัยว่ามีหน้าที่ต้องทำบัญชี หรือจากบุคคลอื่นใดที่เกี่ยวข้องมาตรวจสอบได้ด้วย

มาตรา ๑๖ ข้อความใด ๆ ซึ่งทราบมาจากการตรวจสอบตามมาตรา ๑๔ และมาตรา ๑๕ นั้น ให้ถือเป็นความลับในราชการ ห้ามมิให้ผู้ใดนำไปเปิดเผย เว้นแต่จะมีอำนาจทำได้โดยชอบด้วยกฎหมาย

หมวด ๓

กำหนดโทษ

มาตรา ๑๗ ผู้ใดฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา ๖ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๗ ทวิ ผู้มีหน้าที่ทำบัญชีผู้ใดไม่ทำการส่งบัญชีตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๐ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท

มาตรา ๑๘ “ผู้ใดฝ่าฝืนบทบัญญัติ มาตรา ๑๐ มาตรา ๑๒ มาตรา ๑๒ ทวิ
วรรคแรก มาตรา ๑๓ หรือมาตรา ๑๔ หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของสารวัตรใหญ่บัญชีหรือ
สารวัตรบัญชี ตามมาตรา ๑๕ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท”

มาตรา ๑๙ ผู้ใดเจตนา

(๑) ละเว้นการลงรายการในบัญชี

(๒) ทำลาย หรือปิดบัง หรือซ่อนเร้นบัญชี หรือหลักฐานประกอบ

ผู้^๕นั้นมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือทั้ง
ปรับทั้งจำ^๕

มาตรา ๒๐ ผู้ใดเจตนา

(๑) ลงรายการเท็จในบัญชี

(๒) แก้ไขบัญชีหรือหลักฐานประกอบ เพื่อให้ผิดต่อความจริง

ผู้^๕นั้นมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท หรือจำคุกไม่เกินสามปี หรือ
ทั้งปรับทั้งจำ^๕

มาตรา ๒๑ ผู้ใดฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา ๑๖ ผู้^๕นั้นมีความผิดต้องระวางโทษปรับ
ไม่เกินสองพันบาท หรือจำคุกไม่เกินสามปี หรือทั้งปรับทั้งจำ^๕

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พิบูลสงคราม

นายกรัฐมนตรี

พระราชบัญญัติป้องกันการค้ำกำไรเกินควร

พ.ศ. ๒๔๙๐

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช

คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

รังสิต กรมขุนชัยนาทนเรนทร

พระยามานวราชเสวี

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๙๐

เป็นปีที่ ๒ ในรัชกาลปัจจุบัน

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขกฎหมายว่าด้วยการป้องกันการค้ำกำไรเกินควรเสียใหม่

พระมหากษัตริย์โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา จึงมีพระบรมราชโองการให้

ตราพระราชบัญญัตินี้ไว้ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑. พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติป้องกันการค้ำกำไรเกินควร พ.ศ. ๒๔๙๐”

มาตรา ๒. พระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา ๓. ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติป้องกันการค้ำกำไรเกินควร พุทธศักราช ๒๔๘๐ พระราชบัญญัติป้องกันการค้ำกำไรเกินควร (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๔๘๓ และพระราชบัญญัติป้องกันการค้ำกำไรเกินควร (ฉบับที่ ๓) พุทธศักราช ๒๔๘๔

มาตรา ๔. ในพระราชบัญญัตินี้

“กำไรเกินควร” หมายความว่า ส่วนเกินของราคาสูงสุดที่กำหนด

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการกลาง หรือคณะกรรมการส่วนจังหวัด แล้วแต่กรณี

มาตรา ๕. ให้มีคณะกรรมการป้องกันการค้ำกำไรเกินควรขึ้นคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการกลาง” ประกอบด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์เป็นประธาน และกรรม-

การอื่นอีก อย่างน้อยส่นาย ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์จะได้แต่งตั้งให้มีอำนาจและหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ทุกท้องที่พระราชอาณาจักร

มาตรา ๖. ในจังหวัดหนึ่ง ให้มีคณะกรรมการป้องกันการค้ำกำไรเกินควรขึ้นคณะหนึ่ง เรียกว่า "คณะกรรมการส่วนจังหวัด" ประกอบด้วยข้าหลวงประจำจังหวัด เป็นประธาน และกรรมการอื่นอีกอย่างน้อยสี่นาย ซึ่งข้าหลวงประจำจังหวัดจะได้แต่งตั้งให้มีอำนาจและหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ทุกท้องที่ในจังหวัดนั้น และให้คณะกรรมการส่วนจังหวัดปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการกลาง

มาตรา ๗. การประชุมของคณะกรรมการต้องมีกรรมการ มาประชุมไม่น้อยกว่าครึ่งจำนวนของกรรมการจึงจะเป็นองค์ประชุม ส่วนคำวินิจฉัยให้เป็นไปตามเสียงข้างมาก กรรมการผู้ใดมีส่วนได้ส่วนเสียอยู่ในกรณีใดที่คณะกรรมการจะต้องพิจารณาดำเนินการแล้วห้ามมิให้กรรมการผู้นั้นเข้าประชุมเฉพาะเรื่องนั้น

มาตรา ๘. ให้คณะกรรมการมีอำนาจ

ระบุชื่อหรือประเภทสิ่งของ และสั่งห้ามมิให้ค้ำกำไรเกินควรในสิ่งของนั้นในเขตท้องที่ที่อยู่ในอำนาจท้องที่ใดท้องที่หนึ่งหรือทั้งหมด และเพื่อการนี้ให้ม้ออำนาจส่งการทเห็นสมควรกับสิ่งของที่ห้ามค้ำกำไรเกินควรได้ดังนี้

- (๑) กำหนดราคาสูงสุดของการขายส่ง หรือการขายปลีก
- (๒) ให้แสดงราคาโดยชัดเจน
- (๓) จัดการปันส่วนในการซื้อการขาย ตลอดจนการวางเงื่อนไขของการซื้อหรือ

การขาย

(๔) สั่งบังคับให้ขายตามปริมาณและราคาที่คณะกรรมการกำหนด โดยให้ขายแก่คณะกรรมการหรือผู้หนึ่งผู้ใดที่คณะกรรมการกำหนด

(๕) สั่งยึดหรือบังคับให้แจ้งปริมาณหรือให้แจ้งสถานที่เก็บ ห้ามซื้อหรือขาย หรือให้ หรือใช้เอง หรือยกย้าย หรือเปลี่ยนแปลง

(๖) วางระเบียบหรือห้ามการส่งออกป็นอก หรือนำเข้ามาในท้องที่ใดท้องที่หนึ่ง

(๗) เก็บควบคุม เข้ายึด เข้ายึดดำเนินการอื่นเกี่ยวกับการผลิตหรือการจำหน่าย

(๘) วางระเบียบการ รวบรวมเงินไซ และวิธีการเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามความประสงค์ของพระราชบัญญัติ

มาตรา ๙. บทบัญญัติในพระราชบัญญัตินี้ มิให้บังคับใช้สำหรับข้าวเปลือก ซึ่งกสิกรรมผลิตได้จากเนื้อที่ตนทำ และกสิกรรมผู้ผลิตยังคงมีกรรมสิทธิ์และยังครอบครองอยู่

มาตรา ๑๐. คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งบุคคลหนึ่งบุคคลใด หรือคณะบุคคลหนึ่งคณะบุคคลใดเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อปฏิบัติการอันอยู่ในอำนาจของคณะกรรมการตามมาตรา ๘. ข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อแทนคณะกรรมการได้

มาตรา ๑๑. ในกรณีที่มีการกำหนดราคาสูงสุด ผู้ขายมีสิทธิร้องขอต่อคณะกรรมการผู้กำหนดราคาให้เปลี่ยนแปลงราคาได้ โดยแสดงหลักฐานให้คณะกรรมการพิจารณา

มาตรา ๑๒. เฉพาะสิ่งของที่ห้ามการค้ากำไรเกินควร คณะกรรมการมีอำนาจที่จะทำการสอบสวนเพื่อทราบราคาต้นทุนและกำไร เพื่อกำหนดให้มอำนาจที่จะมีคำสั่งให้บุคคลใด ๆ แจ้งข้อความต่าง ๆ รวมทั้งปริมาณและคุณภาพสิ่งของซึ่งบุคคลนั้นมอยู่

มาตรา ๑๓. ให้คณะกรรมการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปในสถานที่หรือบ้านเรือนของบุคคลใด ๆ เพื่อตรวจสอบสิ่งของที่ห้ามการค้ากำไรเกินควรในเวลาทำงานตามปกติ และมีอำนาจสั่งบุคคลใดมาให้อธิบายในเรื่องอันเกี่ยวกับการนั้นได้

มาตรา ๑๔. การซื้อ การขาย สิ่งของที่ห้ามการค้ากำไรเกินควร คณะกรรมการจะกำหนดให้กระทำ ณ ร้านค้าที่ได้จดทะเบียนพาณิชย์ไว้แล้ว และโดยเจ้าของหรือผู้ที่มีอำนาจจัดการร้านค้านั้น หรือโดยบุคคล หรือคณะบุคคลซึ่งได้จดทะเบียนเป็นผู้กระทำการค้าตามที่คณะกรรมการกำหนดไว้ก็ได้ หรือจะให้มีการซื้อขาย ณ ที่ และโดยบุคคลซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ได้รับมอบอำนาจอนุญาตก็ได้

มาตรา ๑๕. ให้ถือว่าจำนวนสิ่งของ ที่มิได้เกินกว่าปริมาณอันจำเป็นที่คณะกรรมการกำหนดเป็นการมิได้เพื่อการค้า

มาตรา ๑๖. ในกรณีที่คณะกรรมการได้ตั้งราคาสูงสุดของสิ่งของใด หรือให้แสดงราคาขายของสิ่งของนั้นไว้ และสิ่งของนั้นมิได้เป็นสิ่งของขึ้นส่วนเมื่อมีผู้ขอซื้อสิ่งของนั้นจากผู้ขาย

ปลีกด้วยเงินสด เป็นจำนวนหรือปริมาณไม่เกินสมควรแก่การใช้ ผู้ทำการขายปลีกซึ่งมีสิ่งของนั้น ต้องขายให้แก่ผู้ ที่ขอซื้อในราคาไม่เกินราคาสูงสุดที่ตั้งไว้ หรือไม่เกินราคาแสดงไว้

มาตรา ๑๗. ผู้ใดฝ่าฝืนประกาศหรือคำสั่งของคณะกรรมการ หรือของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติการตามมาตรา ๘. มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินสามพันบาท หรือจำคุกไม่เกินสามปี หรือทั้งปรับทั้งจำ

มาตรา ๑๘. ผู้ใดกระทำการค้ากำไรเกินควร โดยขายสิ่งของที่ห้ามมิให้ค้ากำไรเกินควรเกินราคาสูงสุดที่กำหนด มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือจำคุกไม่เกินห้าปี หรือทั้งปรับทั้งจำ

ถ้าการกระทำเป็นการกระทำร่วมระหว่างบุคคลแต่สองคนขึ้นไป ผู้กระทำมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือจำคุกไม่เกินสิบปี หรือทั้งปรับทั้งจำ

มาตรา ๑๙. ผู้ใดได้รับอนุญาตให้ซื้อของตามบัตรปันส่วน หรือของตามที่ทางราชการอนุญาตซื้อสิ่งของนั้นมาขายให้แก่ผู้อื่น มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือทั้งปรับทั้งจำ

มาตรา ๒๐. ผู้ใดทำการซื้อหรือขาย หรือให้บัตรปันส่วนแก่ผู้อื่น ทั้งผู้ซื้อ ผู้ขาย ผู้ให้ และผู้รับ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือทั้งปรับทั้งจำ

มาตรา ๒๑. ผู้ใดมีสิ่งของที่ห้ามการค้ากำไรเกินควรไว้เพื่อการค้า แต่ไม่ยอมขายเมื่อมีผู้ขอซื้อไม่เกินสมควรแก่การใช้ และโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือจำคุกไม่เกินห้าปี หรือทั้งปรับทั้งจำ

มาตรา ๒๒. ผู้ใดได้รับอนุญาตให้ขายของที่มีการปันส่วน หรือของที่ทางราชการมอบให้เพื่อขาย

(๑) มีของนั้นแต่ไม่ขายให้ หรือขายให้ ไม่ได้ตามจำนวนแก่ผู้ที่ได้รับอนุญาตจากทางราชการให้ซื้อ หรือ

(๒) กระทำการใด ๆ จนได้ของจากผู้ที่ได้รับอนุญาตจากทางราชการให้ซื้อมาเป็นของตน หรือ

(๓) ช่วยเหลือผู้ที่มีรายได้น้อยที่ได้รับอนุญาตจากทางราชการให้ซื้อ และผู้นั้นได้ขายของนั้นไป หรือ

(๔) กระทำการใด ๆ ให้สิ่งของที่มีกรรมบางส่วนหรือของที่ทางราชการมอบให้เพื่อขายแก่ผู้รับอนุญาต ตกไปเป็นของที่อยู่นอกจำนวนบางส่วน หรือนอกจำนวนที่ทางราชการมอบให้ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือจำคุกไม่เกินห้าปี หรือทั้งปรับทั้งจำ

มาตรา ๒๓. ผู้ใดมีสิ่งของที่ห้ามการค้ากำไรเกินควร ชักช้า หรือทำลาย หรือเปลี่ยนแปลง ข้อนั้น บิดบัง หรือใช้อุบายด้วยประการใด ๆ เพื่อมิให้ถูกควบคุม มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือจำคุกไม่เกินห้าปี หรือทั้งปรับทั้งจำ

มาตรา ๒๔. ผู้ใดขัดขืนหรือฝ่าฝืนคำสั่งของคณะกรรมการ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ ในการปฏิบัติตามมาตรา ๑๒ หรือมาตรา ๑๓ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือทั้งปรับทั้งจำ

มาตรา ๒๕. ผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่งของคณะกรรมการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๑๔ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินสามพันบาท หรือจำคุกไม่เกินสามปี หรือทั้งปรับทั้งจำ

มาตรา ๒๖. กรรมการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ใดปฏิบัติการ หรือละเว้นปฏิบัติการ ในหน้าที่อันเป็นกาช่วยเหลือหรือก่อให้เกิดประโยชน์อย่างหนึ่งอย่างใดแก่ผู้ที่จะกระทำการ หรือกระทำการฝ่าฝืนบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ ไม่ว่าด้วยประการใด ๆ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือจำคุกไม่เกินสิบปี หรือทั้งปรับทั้งจำ

มาตรา ๒๗. ในกรณีที่นิติบุคคลกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ถือว่ากรรมการ หรือผู้จัดการทุกคนของนิติบุคคลนั้นเป็นผู้กระทำ เว้นไว้แต่จะพิสูจน์ได้ว่า การกระทำนั้นได้กระทำโดยตนมิได้รู้เห็นหรือยินยอมด้วย

มาตรา ๒๘. ให้ถือว่าความต่าง ๆ ที่คณะกรรมการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่สอบสวนได้มานั้น เป็นความลับใช้เฉพาะในราชการ ผู้ใดนำข้อความนี้ไปเปิดเผย มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินสามพันบาท หรือจำคุกไม่เกินสามปี หรือทั้งปรับทั้งจำ

มาตรา ๒๘. สิ่งของที่ห้ามการค้ากำไรเกินควร ซึ่งเกี่ยวเนื่องกับความผิด ให้รับเสีย

มาตรา ๓๐. นอกจากความผิดซึ่งต้องรับตามคำพิพากษานั้น ให้ผู้มีความผิดเสียเงิน

ค่าสินบนนำจับให้แก่ผู้แจ้งความเป็นจำนวนครึ่งหนึ่งของเงินค่าปรับ แต่ไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยบาท

มาตรา ๓๑. ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นคนต่างด้าว ให้เนรเทศผู้นั้นออกจากประ-

เทศไทย

มาตรา ๓๒. สิ่งของของทางราชการไม่อยู่ในบังคับแห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๓๓. ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวง

มหาดไทย รักษาการตามพระราชกฤษฎีกา

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พลเรือตรี ถ. ขำรงนาวาสวัสดิ์

นายกรัฐมนตรี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๒๔ ตอนที่ ๓๘ วันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๔๕๐)

